

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TÜRK DÜNYASI
COĞRAFYASINA İLİŞKİN FARKINDALIK
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ**

Erhan TOPAL

Yüksek Lisans Tezi

Bu tez BAP tarafından desteklenmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Adem SEZER

Uşak

Ağustos, 2014

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASINA
İLİŞKİN FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ**

Erhan TOPAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi

Danışman: Doç. Dr. Adem SEZER

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ağustos, 2014

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASINA İLİŞKİN
FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Erhan TOPAL

İlköğretim Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temmuz 2014

Danışman: Doç. Dr. Adem SEZER

Gelecekte devletin çeşitli kademelerinde görev yapacak olan üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası ile Türkiye arasındaki ilişkileri daha ileri götürebilecek konumda olabilmesi için Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalıklarının büyük önem arz ettiği düşünülmektedir. Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyası farkındalık düzeylerinin belirlenmesi ve fakülte, sınıf düzeyi, okudukları alan, cinsiyet ve öğrenim görmüş oldukları lise türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının tespit edilmesi çalışılmanın amacını oluşturmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile desenlenmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak dört bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Öğrencilere kişisel bilgilerinin sorulduğu kısım anketin birinci bölümünü; Dünya haritası üzerindeki yeri ile Özerk ve Bağımsız Türk Cumhuriyetlerine ilişkin soruların sorulduğu kısım ikinci bölümünü; Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin Tutum ölçeğinin yer aldığı kısım üçüncü bölümünü ve son olarak da Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin likert tipi soruların yer aldığı kısım dördüncü bölümünü oluşturmaktadır. Hazırlanan anketin pilot uygulaması Uşak Üniversitesinde öğrenim gören 135 öğrenci ile yapılmıştır. Yapılan pilot uygulama neticesinde üçüncü bölümde yer alan Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin Tutum Ölçeğinde 9 maddeden oluşan tek boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Son haliyle tutum ölçeğinin cronbach alfa değeri .906 olarak hesaplanmıştır. 50 sorudan oluşan Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin Farkındalık anketinin güvenilirlik katsayısı ise .840 olarak bulunmuştur. Araştırmanın evrenini Uşak Üniversitesi'nde okuyan öğrenciler; örneklemini ise Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi,

İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, İslami İlimler Fakültesi, İletişim Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültelerinden tabakalı oranlı örnekleme yoluyla seçilen 800 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır.

Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyası farkındalık düzeylerinin çok düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyası farkındalık düzeylerinde cinsiyet, fakülte ve öğrenim gördükleri alan değişkenlerine göre anlamlı farklılaşma olduğu görülürken, öğrenim gördükleri lise türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası Coğrafyası, Farkındalık Düzeyi, Üniversite Öğrencileri

THE INVESTIGATION OF UNIVERSITY STUDENTS' AWARENESS LEVELS
ABOUT GEOGRAPHY OF TURKIC WORLD

Department of Primary Education

Uşak University Institute of Social Sciences, July- 2014

Advisor: Assoc. Prof. Adem SEZER

ABSTRACT

It has been thought that university students must be aware of Geography of Turkic World for being in the status to develop the relations between Turkey and Republics of Turkish in Geography of Turkey World. This study aims to investigate the awareness levels of university students on Geography of Turkic World. In the line of this purpose, we examined whether their awareness are any significant difference in terms of faculty type, class grade, department at which they are studying, gender, and the type of high school at which they experienced previously. Investigating the current awareness levels of university students on Geography of Turkic World, this research was designed through survey model which is one of quantitative research methods. In study, as data collection tool, a questionnaire form including four parts was utilized. In the first section, it includes demographics about university students; second section consists of items about World Map and the Republics of Turkic World which are autonomous and independent. The following section involves the attitude scale of Geography of Turkic World. In four section, it includes awareness scale of Geography of Turkic World. Pilot schema was performed with 135 university students who are studying at University of Uşak. As a result of pilot schema, we obtained one dimension attitude scale including 9 items. The reliability coefficient of this scale was found to be .906. The reliability coefficient of awareness questionnaire about Geography of Turkic World was calculated as .840. The study group of this research consists of 800 university students chosen using stratified sampling method from faculty of education, faculty of art and literature, faculty of engineering, faculty of economics and administrative sciences, faculty of islamic sciences, faculty of communication, and faculty of fine arts.

The findings indicates that university students' awareness levels about Geography of Turkic World is very low. In addition, we found that there is not significant difference in terms of the type of high school at which they experienced previously and class grade although their awareness any significant difference in terms of their gender, faculty and department at which they are studying,

Key words: Turkic World Geography, Awareness Level, University Students.

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı 124002061 No'lu öğrencisi Erhan TOPAL ' ın “ Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi” adlı tezi 04/08 /2014 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Adem SEZER

Üye : Doç. Dr. Erkan DİNÇ

Üye : Doç. Dr. Turhan ÇETİN

İmza

Prof. Dr. Cemil ERTUĞRUL
Enstitü Müdürü

Özet	1
Abstract	III
Jüri ve Enstitü Onayı	V
İçindekiler	VI
Önsöz	IX
Özgeçmiş.....	X
Kısaltmalar	XI
Tablolar Listesi.....	XII
BİRİNCİ BÖLÜM	
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı	3
1.3.Araştırmanın Önemi.....	3
1.4.Problem Cümlesi.....	3
1.5.Alt Problemler.....	3
1.6.Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.7.Varsayımlar	4
Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM	
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2. Türk Dünyası Coğrafyası	6
2.1.1. Sınırları.....	6
2.1.2. Fiziki Coğrafya Özellikleri	6
2.1.3. Beşeri Ve Ekonomik Coğrafya Özellikleri	8
2.2. Türk Dünyası Coğrafyası Jeopolitiği	10
2.3. Türk Dünyası Coğrafyası Farkındalığı.....	12
2.4. Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Türk Dünyası Coğrafyası Öğretimi	12

2.5. Günümüzde Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Türk Dünyası	
Coğrafyası Öğretimi.....	14
2.6. İlgili Araştırmalar.....	16
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
YÖNTEM.....	21
3.1. Araştırmanın Modeli	21
3.2. Veri Toplama Aracı.....	21
3.3. Verilerin Analizi.....	22
3.4. Evren Ve Örneklem.....	23
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
BULGULAR.....	25
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	25
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	28
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	29
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	31
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	48
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	51
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	52
4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	53
4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	53
4.10.Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	55
4.11. Onbirinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	56
4.12. Onikinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	57
4.13.Onüçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	58
4.14. Ondördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	59

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇLAR, TARTIŞMALAR ve ÖNERİLER	60
5.1.Sonuçlar	60
5.2. Öneriler	62
Kaynakça.....	63
Ekler	68

ÖNSÖZ

Araştırmanın her aşamasında güvenini, desteğini ve tecrübelerini esirgemeyen tez danışmanım değerli hocam Doç. Dr. Adem SEZER' e en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Anket hazırlama sürecinde görüşlerine başvurduğum kıymetli hocalarım Doç. Dr. Adnan PINAR' a, Doç. Dr. Hasan KARA' ya, Doç. Dr. Erkan DİNÇ' e ve Yrd. Doç. Dr. Tahsin YILDIRIM' a, Arş. Gör. Hasan Hüseyin YILMAZ' a; yüksek lisans eğitimim süresince yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Mehmet DENİZ' e; akademik hayata başlamam hususunda teşvikleri ve araştırmanın analiz sürecinde yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. Yusuf İNEL' e ve yine analiz sürecinde görüşlerine başvurduğum Arş. Gör. Ufuk ULUÇINAR' a şükranlarımı sunarım. Ayrıca, bu çalışmanın hazırlanmasında katkıları olan Uşak Üniversitesi BAP koordinasyon birimine teşekkür ederim.

Son olarak eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme teşekkürlerimi bildirmeyi bir borç bilirim.

Erhan TOPAL

Uşak-2014

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı Soyadı: Erhan TOPAL

Doğum Yeri ve Tarihi : Çumra/ 15.09.1989

Lisans Öğrenimi: Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bildiği Yabancı Dil : İngilizce (Orta)

Bilimsel Faaliyetleri: Sezer, A. , Topal, E. ve Deniz M. , “Türkiye’de Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi ve Dengi Programlarında Kıbrıs” Kıbrıs Türk Kültür Araştırma Sonuçları Sempozyumu (15-16 Mayıs 2014) Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, KKTC- 2014

İş Deneyimi:

İletişim:

e-posta adresi : erhan.topal.42@hotmail.com

KISALTMALAR

% : Yüzde

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

Akt. : Aktaran

BTC : Bakü-Tiflis-Ceyhan

Çev. : Çevirmen

Ed. : Editör

f. : Frekans

İİBF : İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

KKTC : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

NATO : Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

SPSS : Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

SSCB : Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

TDC : Türk Dünyası Coğrafyası

TİKA : Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi

TÜRKSOY: Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi

$\bar{X}$: Aritmetik Ortalama

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. Örneklemeye Ait Bilgiler	23
Tablo 2. Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler	24
Tablo 3. Üniversite Öğrencilerinin Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Adı, Başkenti, Konumu ve Bayrağına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler	30
Tablo 4. Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Sorulara Yönelik Farkındalık Düzeylerine Dair Betimsel İstatistikler	31
Tablo 5. Mühendislik Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Sorulara Yönelik Farkındalık Düzeylerine Dair Betimsel İstatistikler	35
Tablo 6. İİBF’de Öğrenim Gören Öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Sorulara Yönelik Farkındalık Düzeylerine Dair Betimsel İstatistikler	39
Tablo 7. Fen Edebiyat Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Sorulara Yönelik Farkındalık Düzeylerine Dair Betimsel İstatistikler	42
Tablo 8. Diğer Fakültelerde (İslami İlimler, İletişim, Güzel Sanatlar) Öğrenim Gören Öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Sorulara Yönelik Farkındalık Düzeylerine Dair Betimsel İstatistikler	45
Tablo 9. Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Fakültelere Göre Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Adı, Başkenti, Konumu ve Bayrağına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler	49
Tablo 10. İlk Akla Gelen Bağımsız Türk Cumhuriyetlerine Dair Betimsel İstatistikler	51
Tablo 11. Üniversite Öğrencilerinin Türklerin, Bağımsız Türk Cumhuriyetleri Dışında, Özerk (Yarı Bağımsız) Olarak Yaşadıkları Yerlere İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler	52

Tablo 12. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait t-Testi Sonuçları	53
Tablo 13. Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Fakülteler Açısından Fiziki, Beşeri ve Toplam Puanlarının Karşılaştırılması.....	54
Tablo 14. Üniversite Öğrencilerinin Fakülte Değişkenine Göre Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait ANOVA Sonuçları.....	55
Tablo 15. Üniversite Öğrencilerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Türk Dünyası Coğrafyası Farkındalık Düzeylerine İlişkin ANOVA Sonuçları	56
Tablo 16. Üniversite Öğrencilerinin Alan (Sosyal Bilimler, Fen Bilimleri, Türkçe-Matematik) Değişkenine Göre Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait ANOVA Sonuçları	56
Tablo 17. Üniversite Öğrencilerinin Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait ANOVA Sonuçları.....	57
Tablo 18. Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Tutum Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler	58
Tablo 19. Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Tutum ve Farkındalık Düzeylerine Ait Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Analizi Sonuçları.....	59

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Hızla gelişen dünyada, ülkeler arası ilişkiler gelişmekte, devletlerarası stratejik ve ekonomik anlaşmalar imzalanmaktadır. 20. Yüzyılın sonlarında Sovyetler Birliği'nin dağılması ile bağımsızlığını kazanan Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile başta Türkiye olmak üzere Rusya, Çin ve Avrupa ülkeleri ekonomik ve stratejik ilişkiler kurmaya çalışmaktadır.

Türk Dünyası Coğrafyasının önemli bir parçası olan Orta Asya Türk Cumhuriyetleri zengin yeraltı kaynaklarına sahiptir. Türkiye'nin Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile sahip olduğu ortak tarih, dil, din ve kültür unsurları, geliştirilecek ilişkilerde önemli bir yer teşkil edecektir. Bu sebeple Türk Cumhuriyetleri ile sahip olduğumuz ortak kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılması büyük öneme sahiptir.

Bu bağlamda gelecekte üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasında yer alan Türk Cumhuriyetleri ile Türkiye arasında kurulan ve kurulacak olan ilişkileri daha ileri götürebilecek konumda olabilmesi için Türk Dünyası Coğrafyası'na dair bilgi birikimlerinin yeterli düzeyde olması önemlidir. Bunun ilk adımı üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyası farkındalık düzeylerinin belirlenmesidir. Bunun sonucunda Türk Dünyası Coğrafyası'nın öğretilmesinde gerekli olan çalışmaların yapılmasının daha doğru olacağı düşünülmektedir.

Bu amaç doğrultusunda çalışmada üniversite öğrencilerin Türk Dünyası farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Türk Dünyası Coğrafyasında oluşturulacak kültürel değerler, coğrafyadan kaynaklanan olumsuzluklara karşı en güvenli tedbir niteliğinde olacaktır. Kültürel unsurların her birisinde ortak noktaları oluşturarak ilişkilerin güçlenmesine katkı sağlanması gerekmektedir. Türk Dünyasının kültürel değerler altında toplanması, Türkiye'yi kendi çevresinde, Azerbaycan'ı Kafkaslarda, Türkistan'ı Rus ve Çin etkileri karşısında varlıklarını koruyabilmenin, eşitler arası ilişki kurma ortamı oluşturabilmenin ve bu ilişkilerden karşılıklı yarar sağlayabilmenin en iyi yoludur (İlhan, 1993).

“Bu gün Sovyetler Birliği dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yakında ne olacağını kimse kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi, tıpkı Avusturya-Macaristan gibi parçalanabilir, ufalanabilir. Bu gün elinde sımsıkı tuttuğu milletler avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir. Bizim bu dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevi köprüleri sağlam tutarak. Dil bir köprüdür; tarih bir köprüdür, inanç bir köprüdür. Köklerimize inmeli ve olayların böldeğu tarihimiz içinde bütünleşmeliyiz. Onların bize yaklaşmasını bekleyemeyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekir”(Mustafa Kemal Atatürk, 29 Ekim 1933).

Atatürk’ünde söylediği gibi Türkiye, Türk Dünyası ile her alanda kapsamlı bir işbirliği geliştirebilmesi için TDC içerisinde yaşayan Türklerin ortak tarihi, dil, kültür ve geleneklerinin bilinmesi gerekmektedir. Gelecekte kapsamlı işbirliğini gerçekleştirebilmek için de TDC’ nın ekonomik zenginlikleri, dünya üzerindeki stratejik önemi ve bu coğrafyada yaşayan Türklerin sahip olduğu ortak değerlerin gelecek nesillere öğretilmesi büyük önem teşkil etmektedir (Kydyralı, 2013).

Türk Dünyasında, Türk varlığına ve gücüne bağlı olarak kurulan devletlerin dünya platformunda önemli bir konumda yer alması için Türk kültür birliğini bozan, Türk varlığını tüketen, Türk toplumlarını birbirine karşı yabancılaştıran unsurlardan uzak durulmalıdır. Bunun yanında Türk Dünyasında vatan, soy, dil, kültür birliği şuurunun zayıflamasına engel olunmalıdır (Özdağ, 2001).

Türkiye’nin Türk Dünyası coğrafyasında yaşayan Türklerle ve Türk Cumhuriyetleri ile yapmış olduğu siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesinde gelecekte ülke yönetiminde söz sahibi olacak üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasının kültürel ve ekonomik değerlerinin farkında olması önem arz etmektedir. Türk Dünyası Coğrafyası farkındalığının yüksek olması aynı zamanda gelecek neslin tarihine ve kültürel değerlerine sahip çıkması açısından önemlidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada üniversite öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyası farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde yükseköğretim kademesinde öğrenim gören öğrencilerin Türk Cumhuriyetlerinde ve Dünyanın diğer bölgelerinde bulunan Türk Dünyası Coğrafyasına karşı tutum ve farkındalık düzeylerini ortaya koymak, bu konu ile ilgili çalışmalara katkı sağlamak ve gereken önemin verilmesine ortam hazırlamaktır. Literatür incelendiğinde yapılan çalışmaların sınırlı olması bu çalışmanın önemini; Türk Dünyası konusunda üniversite öğrencilerinin farkındalık düzeylerinin tespit edilmesi ise özgünlüğünü oluşturmaktadır.

1.4. Problem Cümlesi

2013-2014 eğitim-öğretim yılında Uşak Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeyleri nedir?

1.4.1. Alt Problemler

1. Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin Farkındalık düzeyleri nedir?
2. Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasının sınırlarına ilişkin farkındalık düzeyleri nedir?
3. Üniversite öğrencilerinin bağımsız Türk cumhuriyetlerinin adı, başkenti, konumu ve bayrağına ilişkin farkındalık düzeyi nedir?
4. Üniversite öğrencilerinin fakülte değişkenine göre Türk Dünyası Coğrafyası'na ilişkin farkındalık düzeyleri nedir?
5. Üniversite öğrencilerinin fakülte değişkenine göre bağımsız Türk Cumhuriyetleri'nin adı, başkenti, konumu ve bayrağına ilişkin farkındalık düzeyleri nedir?
6. Üniversite öğrencilerinin Bağımsız Türk Cumhuriyetlerini tercih etme sıraları nedir?
7. Üniversite öğrencilerinin Türklerin, bağımsız Türk Cumhuriyetleri dışında, Özerk (yarı bağımsız) olarak yaşadıkları yerlere ilişkin farkındalık düzeyleri nedir?
8. Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

9. Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeyleri fakülte değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
10. Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeyleri sınıf değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
11. Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin Farkındalık düzeyleri alan (sosyal bilimler, fen bilimleri, Türkçe-Matematik) değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
12. Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeyleri mezun olunan lise türü değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
13. Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin tutum puanları nedir?
14. Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin tutum puanları ile farkındalık puanları arasında ilişki var mıdır?

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. 2013-2014 bahar yarıyılında öğrenim gören Uşak Üniversitesi öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan farkındalık anketi ve Türk dünyası tutum ölçeği ile sınırlıdır.

1.6. Varsayımlar

1. Anket geliştirme sürecinde pilot uygulamaya ve gerçek uygulamaya katılan öğrencilerin gönüllü oldukları ve ankete verdikleri cevapların gerçek bilgi ve becerilerini yansıttığı varsayılmıştır.
2. Seçilen örneklemin nitelik ve nicelik bakımından araştırmanın evrenini temsil ettiği varsayılmaktadır.
3. Katılımcılara verilen sürenin, ankette bulunan maddelerin cevaplandırılması için yeterli olduğu varsayılmaktadır.

1.7. Tanımlar

Türk Dünyası Coğrafyası: Türk Dünyası Coğrafyası dünya üzerinde eskiden beri Türklerin yoğun olarak yaşadığı Türk kültürünün izlerinin görüldüğü 10.3 milyon km² alanda yaklaşık üç yüz milyon Türk'ün yaşadığı bölgeye denir.

Farkındalık: Farkındalık, belli bir konuya ön yargısız yaklaşma durumu, çevrede yaşanan olaylara karşı duyarsız kalmama durumudur. Bireyin yaşanabilecek tehlikelere karşı dikkatli olması, sahip olunan fırsatları değerlendirmesi ve farkında olmasıdır.

Tutum: Tutum, bireyin bir nesne veya kişiye yönelik davranışsal, bilişsel ve duygusal gibi farklı boyutlarda, farklı durumlardan etkilenen uzun süreli oluşan düşünce bütünüdür.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASI

2.1.1. Sınırları

Türk Dünyası Coğrafyası Dünya üzerinde Ekvatora göre Kuzey yarım kürede başlangıç meridyenine göre ise Doğu yarım kürede bulunmaktadır. Matematik konum olarak yaklaşık 20°- 90° Doğu Meridyenleri ile 35°- 55° Kuzey Enlemleri arasında kalan bir alanı oluşturmaktadır (Özey, 2009). Belirtilen sınırlar içerisinde Bağımsız Türk Cumhuriyetleri, Rusya Federasyonuna bağlı Özerk Cumhuriyetler, Doğu Türkistan ve Türkiye bulunmaktadır. Türk Dünyası Coğrafyası toplam yüzölçümü bakımından Avrupa kıtasının yüzölçümünden biraz fazladır (Uçar, 2007). Türkler, yeryüzünde batıda Balkanlar'dan doğuda Büyük Okyanus'a, kuzeyde Buz Denizi'nden güneyde Tibet'e kadar olan bölge içerisinde yaşamaktadır. Dönmez (1987)'e göre ise, Türkler, büyük gruplar halinde Türkiye ve Türkistan bölgelerinde yaşamaktadırlar.

2.1.2. Fiziki Coğrafya Özellikleri

Türk Dünyası Coğrafyası, sadece 814.578 km² lik Anadolu ve Trakya topraklarından oluşmamaktadır. Bu bölge Türk milletinin ikinci anayurdu olup Türk Dünyası Coğrafyasının tamamının yüzde 7,2'sine eşittir. 10.3 milyon km² lik diğer alan Türkiye dışındaki Türk Dünyası Coğrafyasını kapsamaktadır (Doğanay,1995). Bu sebeple Türk Dünyası Coğrafyası Dünya üzerinde önemli bir yere sahiptir.

Türk Dünyası Coğrafyası, sınırları içerisinde önemli dağları, ovaları, çölleri, nehirleri ve bozkırları barındırmaktadır. Türk Dünyasının coğrafi özellikleri Türk milletinin beşeri ve ekonomik faaliyetlerini etkileyerek, Türklerin yaşamına yön vermiştir (Atalay, 2013). Türk Dünyası Coğrafyası içerisinde olan Türkistan Bölgesi'nde bozkırlar ve çöllerin bulunduğu geniş düzlükler, yüksekliği yerine göre 7000 m'yi aşan sıradağlar ve dağ sıralarının arasında ise büyük çukur sahalar ve göller yer alır. Genellikle Alp-Himalaya dağ kuşağı içerisinde, Türkistan'ın güney kesiminde yer alan dağlar 7000 m'yi aşmaktadır. Orta Asya'nın kuzeyine

bakıldığında ise Sibirya bölgesinde çöl ve bozkırların uzandığı düzlük alanların yanı sıra yüksek platoların yer aldığı görülmektedir (Atalay, 2013). Ayrıca, Türk Dünyası, dünyanın önemli nehir ve göllerine sahiptir. Su kaynaklarının varlığı Türk Dünyasına tarım ve balıkçılık sektörüne önemli katkılar sağlamaktadır.

Türk Dünyası'nın büyük bir kısmı Alp Himalaya Dağ Kuşağı üzerinde bulunmaktadır. Türkistan'da bulunan önemli dağlar arasında Karanlık, Altay, Altun dağları yer almaktadır. Türkiye sınırları içerisinde ise Toroslar ve Karadeniz sıra dağları bulunmaktadır. Bunların yanı sıra Türk Dünyasının önemli yükseltilerden biri de Tanrı dağlarıdır ve yaklaşık 7450 metre yükseltisiyle en önemli dağlarından biridir. Tanrı dağlarının 4000 m' den yüksek kesimleri kar ve buzullarla kaplıdır (Atalay, 2013).

Türkistan'da bulunan dünyanın önemli göllerinden olan Aral, Balkaş ve Issık gölleri Türk Dünyasının önemli su kaynakları arasındadır. Bu göllerin dışında çukur havzalarda oluşmuş çok küçük sirk gölleri bulunmaktadır (Özey, 2013; Atalay, 2013). Türk Dünyasında Akdeniz, Ilıman, Karasal ve Çöl gibi iklim tipleri görülmektedir. Akdeniz iklimi Türkiye ve KKTC'de görülürken, ılıman iklim Türkiye'de görülür. Türkistan coğrafyasında görülen iklim tipleri ise Karasal ve Çöl iklimleridir. Türkistan'da Türkmenistan sınırları içerisinde yer alan ve ülkenin yüzölçümünün 350.000 km² lik bir alanını kaplayan dünyanın önemli çöllerinden olan Karakum çölü ve Büyük bir kısmı Özbekistan sınırları içinde olan Kızılı Kum Çölü Türk Dünyası Coğrafyasında çöl ikliminin görüldüğü yerlerdir (Yiğit, 1996; Çem, 2012).

Türk Dünyasının önemli göllerinden olan Aral gölü, yanlış sulama politikaları sebebiyle kuruma tehlikesi geçirmektedir. Aral Gölü havzası, kaynağını Tanrı ve Pamir dağlarından alan Ceyhun ve Seyhun nehirlerinin havzası içerisinde yer almakta ve Orta Asya coğrafyasının büyük bir bölümünü kaplamaktadır (Uslu, Öngel ve Sözen, 2011).

Aral Gölünü besleyen Türkistan bölgesinin su taşıma kapasitesi açısından en büyük nehri olan Ceyhun nehri ile birlikte Kırgızistan sınırları içerisinde doğan 2.212 km uzunluğa sahip, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan, Kazakistan topraklarından geçerek Aral Gölüne dökülen Seyhun nehri Türk Dünyası Coğrafyası'nın önemli akarsuları arasında yer almaktadır (Uslu, Öngel ve Sözen, 2011).

Orta Asya'da yer alan dağlar, çayırlar ve rengârenk açan çiçek türleriyle kaplıdır. Öte yandan, dağlarda leopar, geyik, kartal gibi hayvanlar yaşar. Tanrı dağlarındaki ardıç, melez, ladin

ormanlarında ise yaban domuzu, vaşak, kurt ve kahverengi ayı görülür. Dağların yüksek kesimlerinde tundra bitkilere, alçak kesimlerdeki göl ve bataklıklarda ise flamingolara rastlanılmaktadır (Atalay, 2013).

Türkistan şiddetli karasal iklim etkisi altındadır. Gece ile gündüz, yaz ile kış arasında sıcaklık farkları çok fazladır. Yağışlar genellikle yüksek kesimlere yağmaktadır. Alçak sahalara yağış çok az düşmektedir (Atalay, 2013).

Orta Asya’da yeryüzü şekillerinin dağlık olması ve buharlaşmanın fazla olması sebebiyle dağların zirvelerinden doğan akarsular denizlere ulaşmadan kurumaktadır (Özey,2009). Seyhun ve Ceyhun nehirlerinin geçtiği alanlarda ve kanallarda sulama yapılan sahalarda pamuk tarımı yapılmaktadır (Atalay, 2013). Verimli arazilere ve yerleşim alanlarına sahip olan Türkistan’ın, Fergana vadisi ve Zereşan ovası önemli tarım ve yerleşim alanlarındandır (Özey, 2009). Türkistan coğrafyasında düzlüklerin dağlara yaklaştığı alanlarda Lös topraklar bulunmaktadır. Dağlardan akarsuların getirerek biriktirdiği topraklar, vadide geniş yer kaplamaktadır ve Fergana, Tarım, Ceyhun ve Seyhun vadileri bu şekilde oluşmuştur (Özey, 2009).

2.1.3. Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Özellikleri

Günümüzde Türk Dünyasında genel nüfus sayımı yapılmadığı için Türk nüfusu kesin olarak bilinmemektedir. Tahmini olarak Türk Dünyası’nın 250 milyon nüfusa sahip olduğu düşünülmektedir. Bu nüfusun yaklaşık %25’lik kısmı Türkiye’de yaşamaktadır.İstanbul, Ankara, İzmir Taşkent, Bakü, Semerkant, Aşkabat, Almatı ve Urumçi Türk nüfusunun yaşadığı önemli şehirler arasında gösterilmektedir. Türk dünyasında şehirleşme oranı düşük olmasına karşın, Türkiye şehirleşmenin en yüksek olduğu ülke konumundadır (Özey, 2013).

Türkler, yaşadığı coğrafya özellikleri ile ilişkili olarak geçmişten günümüze büyük medeniyetler kurmuşlardır. Orta Asya’da Türklerin oluşturduğu “Bozkır Medeniyeti” veya “At Medeniyeti” doğrudan coğrafi özellikler ile ilişkilidir. Türkistan ve çevresinde karasal iklimin görülmesi sebebiyle hakim bitki örtüsü bozkırdır. Türklerin yaşadığı bölgenin iklim ve bitki örtüsünün karakteri özellikle göçebe olarak yapılan koyun ve keçi gibi küçükbaş hayvan yetiştiriciliğine imkân vermektedir. Bu sebeple Türklerin yaşadığı bu bölgede hayvancılık temel geçim kaynaklarından biri olmuştur. Küçükbaş hayvanlar için besin bulmak amacıyla konargöçer toplum yapısı oluşmuştur(Kafesoğlu, 2000; Özey, 2013).

Göçebe yaşam tarzı Türkler arasında yaygındır. Orta Asya Coğrafyasında batıdan doğuya, kuzeyden güneye, göçebe yaşam tarzında önemli farklılıklar görülmez. Göçebe yaşam tarzında konaklamak için bir yer belirlendiğinde çadırların kurulması kadınların sorumluluğundadır. Bu hafif yapılar, ahşap malzemeden yapılan ya kafes şeklinde ya da bir kaburga biçimindedir. Çadırların üzeri yün veya keçi kılının basınç ve sıcak suyla sıkıştırılması yoluyla elde edilen keçe ile kaplanmaktadır (Yalçınkaya, 2011; Vambery, 1993). Günlük yaşamda çadırların, giyim eşyalarının ve süs eşyalarının yapımında keçe kullanımının yaygın olması sebebiyle Türk kültüründe keçe önemli bir yer teşkil eder (Yalçınkaya, 2011).

Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle beraber Türk dünyası coğrafyasında geçim kaynaklarında farklılaşma yaşandığı görülmektedir. Rusya Federasyon'una bağlı Türk cumhuriyetlerinde yaşayan Türklerin başlıca geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Ancak, Yakutistan, Başkurdistan ve Tataristan özerk cumhuriyetlerinde tarım ve hayvancılığın yanı sıra madencilikte önemli geçim kaynakları arasındadır. Ayrıca, orman varlığı açısından zengin olan bu coğrafyada keresteciliğinde önemli yer tuttuğu görülmektedir (Yiğit, 1996).

Altın, gümüş, bakır, nikel, çinko yataklarının yanında doğalgaz ve petrol yataklarına da sahip olan bu coğrafyanın yer altı kaynakları açısından zengin olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Atalay, 2013). Rusya, İran, Kazakistan, Türkmenistan ve Azerbaycan sınırları içerisinde kalan Hazar denizi havzası, bu duruma kanıt olarak gösterilebilir. Zira, Hazar havzası 48 milyar varil petrol rezervi ile 292 trilyon cubic feet doğalgaz rezervine sahip olduğugörülmektedir.(Efegil,2000;Mamedov,2013;<http://www.eia.gov/countries/regionstopic.s.cfm?fips=CSR>, 11.05.2014 tarihinde erişilmiştir).

Hazar denizi havzasının doğalgaz ve petrol yataklarına sahip olmasının yanı sıra başka bir ekonomik kaynağı da Hazar denizinin sığ sularında bulunan mersin balığından elde edilen havyardır. Havyar değerli bir besin olduğu için ekonomik getirisi de yüksek olan bir üründür. Dünya havyar ihtiyacının önemli bir kısmı Hazar denizinden elde edilmesine karşın, son yıllarda yaşanan kirlilik, su seviyesindeki değişiklikler ve aşırı avlanmaya bağlı olarak üretim azalmaya başlamıştır. Döviz getirisi olan havyar üretiminin azalması, Hazar denizine sınırı olan Türk Cumhuriyetlerine ekonomik anlamda zarar vermektedir (Özbay,2013; Canyurt ve Forudi,1998).

SSCB döneminden önce Kazakistan’da yaşayan Türkler, genellikle göçebe yaşam tarzına sahipti. Sovyet politikaları gereği, zorunlu olarak yerleşik hayata geçirilmiş, hayvancılık ile uğraşmaları engellenmiştir. Uygulanan politikalar sonucu Kazakistan’da hayvancılığın yerini buğday üretimi almıştır. Günümüzde Kazakistan sahip olduğu geniş tarım arazileri sayesinde dünya buğday üretiminde söz sahibi konuma ulaşmıştır (Somuncuoğlu, 2001).

Türk dünyasının önemli ülkelerinden olan Özbekistan ise dünyada pamuk üreten ülkeler arasında önemli konumda bulunmaktadır. Her ne kadar pamuk üretiminde, geniş arazi ve iklim koşulları nedeniyle uzmanlaşma sağlamış (Konca, 2012) olsa da son yıllarda uygulanan siyasi, ekonomik politikalar ve coğrafi sebepler dolayısıyla pamuk üretimi azalmaya başlamıştır (Macdonald, 2012). Pamuk üretiminin azalması, tahıl, sebze ve meyve üretiminin artmasına sebep olmuştur (Konca, 2012).

2.2. TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASI JEOPOLİTİĞİ

Jeopolitiğin kelime anlamı “coğrafi politika” veya “coğrafyaya dayanan politika” daha genel ifade ile “coğrafyanın yönlendirdiği politika” olarak ifade edilebilir (İlhan,1993). Özey (2004)’e göre Jeopolitiğin kelime anlamı; ekonomik ve siyasal coğrafya verilerine göre dış politikanın belirlenmesi; farklı bir açıdan ifade edilecek olursa da, devletlerin coğrafi özellikleri ile siyasi faaliyetleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bilim dalıdır. Bir sorun sadece beşeri özelliklerle, ekonomik verilerle değil aynı zamanda coğrafi unsurlar ile değerlendirilmelidir. Jeopolitik, araştırmacılara bir durumu değerlendirirken, askeri, ekonomik ve kültürel unsurları da değerlendirme fırsatını verir (İlhan,1993). Yeraltı kaynakları bakımından zengin olan Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, ekonomik potansiyel açısından da güçlüdür. Ayrıca batının en gelişmiş devletleri ile Asya’nın en uç bölgelerini birbirine bağlayan önemli bir konumda bulunmaktadır (İşcan, 2004). Sovyetler Birliği’nin parçalanmasından sonra yalnız Türkiye için değil ABD ve NATO üyesi olan diğer ülkeler için de Orta Asya ve Hazar Havzasının önemi artmıştır (Aydın, 2012). Soğuk savaş sonrası Orta Asya’nın jeopolitiğini belirleyen unsurların başında bölgede bulunan petrol ve doğalgaz kaynakları gelmektedir (İşcan, 2004). Zira enerji kaynakları açısından fakir konumda olan Avrupa’nın, enerji konusunda Hazar Havzası kaynaklarına ihtiyaç duyduğu gerçeği dikkate alındığında, petrol ve doğalgaz kaynaklarının jeopolitik açıdan Orta Asya’nın önemini arttırmakta olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Petrol ve doğalgazın pazarlanması açısından boru hatlarının büyük bir öneme sahip olması ve Türkiye'nin coğrafi konumu itibarıyla Türk Dünyası ile enerji ihtiyacı olan Avrupa ülkeleri arasında köprü durumunda olması gerçeği birlikte düşünüldüğünde, enerji kaynakları açısından Türkiye'nin dünya politikalarında söz sahibi olma potansiyelini ortaya koymaktadır (Aydın, 2012). Kaldı ki Hazar enerji kaynaklarının Avrupa'ya taşınması noktasında Türk Cumhuriyetleri ile Türkiye arasında ortak projeler yapılıyor olması bu potansiyelin somutlaşmış göstergesidir. Bu projelerin başında BTC ve Nabucco boru hattı projeleri yer almaktadır. Bu boru hattı projelerinin temel amacı Türk Cumhuriyetlerinin sahip olduğu petrol ve doğalgazı Rusya'ya bağımlı kalmadan doğrudan Türkiye ve oradan da Avrupa pazarına ulaştırmaktır. Bu sayede enerji konusunda Avrupa'nın Rusya'ya olan bağımlılığı azaltılarak, Rusya'nın Avrupa üzerindeki etkisi zamanla ortadan kaldırılacaktır (Yıldız, 2013).

Türk Cumhuriyetlerinin yeni oluşan ekonomik piyasası, petrol ve doğalgaz sektöründe ciddi imkanlar sunmaktadır. Diğer petrol bölgelerinde rekabet arttıkça dünya yönünü Hazar havzasına çevirmektedir. Ayrıca Ortadoğu da yaşanan kargaşa, petrol maliyetlerini artırdığı için enerji konusunda Kafkasya ve Orta Asya'ya olan rağbet her geçen gün artmaktadır. Bununla birlikte Orta Asya Türk Cumhuriyetlerini içine alan işbirliği örgütleri kurulması fikri gündeme gelerek, bu konuda hazırlanan projelerin yürürlüğe girdiği görülmektedir (Laçiner, 2006; Mammadov, 2013).

Günümüzde Büyük Devletler tarafından Orta Asya ve Hazar havzasında bulunan Türk Cumhuriyetlerine karşı oluşan ilgi yıllar önce Mackinder'in Kara Hakimiyet Teorisinde dile getirilmiştir. Teoriye göre Asya, Avrupa ve Afrika kıtaları dünya adasını oluşturmaktadır. Bu kıtaların dışında kalan Avusturalya, Antartika ve Amerika kıtaları ise dünya adasının uydusu konumundadır. Dünya adası içinde kalan Doğu Avrupa ve Sibirya bölgesi dünya adasının kalp sahasını (heartland) oluşturmaktadır. Bu alana sahip olan tüm dünyaya hakim olur görüşü Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin dünya siyasetinde önemini ortaya koymaktadır (Özey, 2004). Teoride bahsedilen "Heartland" veya "İç Hilal" olarak adlandırılan bölgeler günümüzde Türk Dünyası olarak adlandırılmakta ve Türk nüfusunun yoğun olarak yaşadığı bölgeleri içine almaktadır. Mackinder tarafından ortaya atılan bu teori ile Türk Dünyası coğrafyasının jeopolitik önemi artmaktadır (Özey, 2004). Ortaya atılan hakimiyet teorilerinden yola çıkılarak başlatılan Kafkasya ve Orta Asya'ya hakim olma çabaları bölge de yıllar süren işgal ve zulme neden olmuştur (Özey, 2009).

Türk Dünyasının sahip olduğu fiziki, beşeri ve jeopolitik fırsatlar ve sahip olduğu kültürel değerlerin Türk Dünyasında yaşayan bireyler tarafından bilinmesi ve bu fırsatların Türk Dünyası için kazanıma dönüştürülmesi önemlidir. Bu sayede Türk Dünyası Coğrafyası içerisinde yaşayan Türklerin sahip olduğu kültürel değerleri yaşatarak, bu coğrafya içerisinde yaşayan Türklerin daha kolay kaynaşmasına ve devletlerarası ortaklıklar geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.3. TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASI FARKINDALIĞI NEDİR?

Türkler tarih sahnesinde bin yıldan daha fazla zamandan beri bulunan, en eski topluluklardandır. Asya, Avrupa ve Afrika kıtasına yayılarak farklı iklim bölgelerine yeni yurtlar aramak amacıyla çeşitli bölgelere dağılmışlardır (Kafesoğlu, 2000). Bu coğrafyalarda Türk kültürünün izlerinin yer etmiş olması, aynı zamanda “Türk Dünyası Coğrafyası” teriminin oluşmasına ve bir çalışma alanının ortaya çıkmasına büyük katkıları olmuştur.

Türk Dünyası Coğrafyasının sahip olduğu 10,3 milyon km² yüz ölçüm alanı ile çok büyük bir alanı kaplamaktadır. Bu coğrafyada yaşayan bireylerin Türk Dünyası coğrafyasının ekonomik ve stratejik imkânlarının bilincinde olarak bu imkânları Türk Dünyası Coğrafyasının gelişmesi ve kalkınması adına kullanması gerekmektedir. Bu kalkınmanın gerçekleşmesi, güçlü bir Türk Dünyasının oluşabilmesi için ilk başta Türk Dünyası Coğrafyası içerisinde sahip olunan dil, din, tarih ve kültür birliğinin farkına varmak önemlidir.

2.4. TÜRKİYE’DE CUMHURİYET DÖNEMİNDE TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASI ÖĞRETİMİ

Türkiye’de Türk Dünyası coğrafyası öğretimi Türkiye’nin ilk üniversitelerinden olan Ankara Üniversitesi bünyesinde coğrafya bölümü açılması ve ülkeler coğrafyası kürsüsü kurulması ile başlamıştır. Ülkeler coğrafyası kürsünün kurulmasının nedenleri arasında Atatürk’ün Türkiye dışında yaşayan Türkler hakkında bilimsel çalışmaların yapılması gerektiği ve bu çalışmalar yapılırken; milli şuurun ve beraberliğin sağlanması ve bütün Türk dünyasında dil ve kültür birliğinin gerçekleşmesine ilişkin söylediği ifadeler etkili olmuştur (Saray,1995; Sekin ve Özel, 2002).

1946 yılında açılan ülkeler coğrafyası kürsüsünde Türk Dünyası coğrafyası alanında çok fazla eser üretilmemiştir. Yirminci yüzyılın sonlarına doğru yapılan araştırmalarda artış olsa da yeterli düzeyde olmamıştır. Atatürk Türk dünyası coğrafyasına büyük önem vermiştir. Atatürk bu önemi aşağıdaki gibi ifade etmiştir;

“Türk milleti Asya’nın garbında ve Avrupa’nın şarkında olmak üzere kara ve deniz sınırlarıyla ayırt edilmiş, dünyaca tanınmış, büyük bir yurttan yaşar. Onun adına “Türk eli” derler. Türk yurdu daha çok büyüktür. Yakın ve uzak zamanlar düşünülürse Türk’e yurtluk etmemiş bir kıta yoktur. Bütün dünyada, Asya, Avrupa ve Afrika Türk atalarına yurt olmuştur. Bu hakikatler eski ve hususiyle yeni tarih vesikalarıyla malumdur. Fakat bugünkü Türk milleti, varlığı için bugünkü yurdundan memnundur. Çünkü Türk devrin ve şanlı geçmişin, büyük kudretli atalarının mukaddes miraslarını bu yurttan da muhafaza edebileceğinden, o mirasları, şimdiye kadar olduğundan çok daha fazla zenginleştireceğinden emindir”(Akt: Saray,1995).

Atatürk’ün Türk tarihi ve coğrafyasına yönelik söylediği ifadeler ışığında coğrafya öğretim programı hazırlanmıştır. Ancak, 1924-1942 yılları arasında liselerde okutulan Ülkeler Coğrafyası ders kitaplarında Türk Dünyası Coğrafyasına gereken önemin verilmediği görülmüştür. Bu yıllar arasında okutulan ders kitaplarında Kıbrıs’ta, Afganistan’da ve Doğu Türkistan’da yaşayan Türklere yer verilmemiştir. Cumhuriyet döneminden 1983 yılına kadar Kıbrıs Türkleri ile ilgili bilgiler ders kitaplarında hemen hemen hiç yer almamıştır (Sezer, 2011).Cumhuriyet dönemi coğrafya ders kitaplarında Türk Dünyası Coğrafyası öğretimi gerçekleştirilirken bağımsız Türk cumhuriyetlerinden ve başka devletler içerisinde yaşayan Türklerden yeterli düzeyde bahsedilmemiştir (Sezer, 2011).

Türk Dünyası Coğrafyasının Fiziki, Beşeri ve Ekonomik coğrafya özellikleri ile bütün olarak incelenebilmesi için ayrı bir ders altında kapsamlı bir şekilde okutulmalıdır. Bu ders kapsamında, Türk Dünyasının ortak kültürel değerleri, başka devletler içerisinde yaşayan Türklerin, yaşadıkları devlet içerisindeki statüleri ile farklı açılardan değerlendirilerek incelenmelidir. Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin kendi aralarında veya başka devletler ile yaşadıkları sorunlar tartışılarak öğretilmelidir. Türk devletleri arasında kurulan teşkilatlar (Türksoy, ECO gibi) kapsamlı bir şekilde ele alınmalıdır (Sezer, 2011).

2.5. GÜNÜMÜZDE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASI ÖĞRETİMİ

Sosyal Bilgiler öğretim programı yeniden düzenlenerek 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Bu değişikle tematik öğrenme, problem çözme ve işbirlikçi öğrenmeye önem veren sosyal yapılandırmacı yaklaşım temel alınmıştır (Öztürk,2009). Günümüzde sosyal Bilgiler öğretim programında Türk dünyası coğrafyası öğretimi ile 1998 yılında hazırlanan sosyal bilgiler programındaki öğretimi karşılaştırıldığında, günümüz programında 1998’e göre dar kapsamda ele alındığı görülmektedir. 1998 yılında hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. sınıf öğretim programında, Türk Dünyasına ilişkin özel amaçlara “Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası” (7. Ünite) ünitesinde şu şekilde yer verilmiştir (MEB,1998).

- “Bağımsız Türk Cumhuriyetini tanıyabilme,
- Bağımsız Türk Cumhuriyetinin coğrafi özellikleri bilgisi,
- Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyeti ile olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme,
- Asya’da Türklerin yaşadığı başlıca diğer ülkeleri tanıyabilme,
- Asya’da yaşayan Türklerin nüfus varlığının farkında oluş,
- Asya’da Türklerin yaşadığı özerk cumhuriyetleri tanıyabilme,
- Asya’da özerk cumhuriyetlerde yaşayan Türklerin nüfus varlığının farkında oluş,
- Avrupa’da Türklerin yaşadığı başlıca ülkeleri tanıyabilme,
- Avrupa’da Türklerin yaşadığı başlıca ülkelerin coğrafi özellikleri bilgisi,
- Avrupa’da yaşayan Türklerin nüfus varlığının farkında oluş,
- Türkiye’nin Avrupa’da Türklerin yaşadığı başlıca ülkelerle olan sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerini açıklayabilme,
- Türkiye dışındaki vatandaşlarımızın yaşadığı ülkeleri tanıyabilme”

“1998 yılında hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. sınıf öğretim programına paralel bir şekilde hazırlanan ders kitabında, Günümüz Türk Dünyasına ilişkin konular sayfa 177’den başlayıp 199’a kadar devam etmektedir. Yukarıdaki 12 özel amacı gerçekleştirmek için verilen bu konuların işlenme süresi 12 ders saatidir. Sosyal Bilgiler dersinin bir öğretim

yılında 108 saat olduğu düşünülürse, bu oran olarak tüm ders yılının %11'i bu konulara ayrılmaktadır" (Bayram, 2011:143).

2005 yılında hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler 6. sınıf Öğretim Programı'nda günümüz Türk Dünyasına ilişkin "Ülkemiz ve Dünya" ünitesinin 3. kazanımında "Türk Cumhuriyetleri, komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi Atatürk'ün milli dış politika anlayışı açısından değerlendirir." kazanımı bulunmaktadır (Bayram, 2011:145).

"Ülkemiz ve Dünya" ünitesi sayfa 130–133 arasında "Tuna'dan Altaylara Bir Büyük Millet" adıyla birer metin şeklinde verilmiştir. Bu konuların işlenme süresi ise "Bayram Geleneği ve Nevruz" 3 saat, "Ecdada Saygı" 1 saat, "Tuna'dan Altaylara Bir Büyük Millet" 3 saat olarak verilmiştir. Bu konuların toplam işlenme süresi 7 saattir. Eğitim öğretim dönemi boyunca İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinin ders saati toplam 108 saat olduğu düşünüldüğünde İlköğretim Sosyal Bilgiler 6. sınıfta Türk dünyasına ayrılan süre öğretim yılının sadece %6,4'ünü oluşturmaktadır. 2005 yılında hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. sınıf öğretim programında ise Türk dünyasına ait herhangi bir kazanım bulunamamıştır (Bayram, 2011:145).

Öte yandan, günümüz Sosyal Bilgiler programında Türk Dünyası Coğrafyası öğretimi Türklerin yaşadığı bütün coğrafyayı kapsamadığı ve belli başlı bölgelerle sınırlı kaldığı görülmektedir. Ünal ve Özmen (2012), tarafından yapılan "1998 İle 2005 4-7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programları ve Ders Kitaplarında Yer Alan Türk Dünyası Konularının Karşılaştırılması" adlı çalışmada, 2005 İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda Türk Dünyası ile ilgili 6. sınıfta bir kazanıma, 4 ve 5. sınıfta ise ders kitabındaki işlenişte Türk Dünyası ile ilgili bir ülkeyi seçme inisiyatifi yazara bırakılarak yine birer kazanıma yer verildiği dile getirilmiştir. Ders ve çalışma kitaplarında toplam 8 sayfa (%6) Türk Dünyası ile ilgili konulara ayrılmıştır. 1998 ve 2005 İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programları ve ders kitaplarında Türk Dünyası konularına yer verilme durumu karşılaştırıldığında; 1998 öğretim programı ve ders kitabında bu konunun daha ağırlıklı bir oranda yer aldığı tespit edilmiştir.

Ulusoy (2007), "İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Türk Dünyası ve Türk Cumhuriyetlerine Yönelik Tutum ve Düşünceleri" adlı çalışmasında, ankete katılan 7. sınıf öğrencilerinin bir önceki yıl Türk Dünyasına ilişkin konuları görmüş oldukları halde Türk Cumhuriyetleri ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin ders kitabında "Komşu

lkelerde yaşayan Türkler ile ilgili yeterli bilgi edinemediği, Türk Dünyası ile ilgili yeteri kadar işleniş yapılmadığı ve Türk Dünyası ile ilgili yeteri kadar görsele yer verilmediğini” belirtmeleri de çalışmanın başka bir sonucudur.

Bayram (2011), tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler ğretiminde Türk Dünyası” adlı çalışmanın sonucunda, 1998 yılında hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı’ndaki Türk dünyası ile ilgili konuların yeterli görülmediği, buna rağmen, 2005 yılında hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler ğretim Programı’nda bu oranın azaltılarak, 6. sınıf seviyesinde bir eğitim yılı boyunca işlenecek ders saatinin sadece %6.4’ lk kısmının Türk dünyası bilgilerini içeren konulara ayrıldığı ve son olarak da Sosyal Bilgiler 7. sınıf düzeyinde ise Türk dünyasına ilişkin hiçbir bilgiye yer verilmediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Nalçacı (2007)’ nın, “İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki Coğrafya Konularının Genel Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin ğretmen ve ğrenci Görüşleri” adlı gerçekleştirdiği çalışma sonucunda, “Türklerin yaşadığı diğer ülke ve bölgelerin coğrafı özelliklerinin öğrenilmesine katkı sağlar” ve “insan topluluklarının yaşama şekillerini ve geçinme yollarını inceleme becerisi kazanmamıza katkı sağlar” kazanımlarının öğrenciler tarafından edinilmediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Yapılan çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlar günümüzde okutulan Sosyal Bilgiler ğretim programında Türk Dünyası Coğrafyasına yönelik konulara yeteri kadar yer verilmediğini ortaya koymaktadır.

“İlköğretim ve ortaöğretimde, sadece Türkiye’yi değil, onunla birlikte bütün Türk ülkelerini, her saha ve cephesiyle, yeni yetişen kuşaklara tanıtmaq zorundayız. Coğrafyasını okumadan ve okutmadan, 10 milyon kilometre karelik Türk dünyasını, yeraltı ve yerüstü kaynaklarını, onlardan neler alıp onlara neler satabileceğimiz açısından ve benzer yönlerden nasıl tanıyacağız?” (Doğanay, 2002: 177–178).

2.6. İLGİLİ ARAşTIRMALAR

Yıldırım, (2006). “Türkiye’de İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi İle Azerbaycan’da 6. Ve 7. Sınıf Tarih Derslerinin Muhteva Yönünden Karşılaştırılması” adlı çalışmada Türkiye’de ilköğretim 6. ve 7. sınıfta okutulan Sosyal Bilgiler dersi ile Azerbaycan’da aynı yaş grubuna okutulan 6. ve 7. sınıf Tarih derslerinin muhteva yönüyle

karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Azerbaycan’da okutulan ders kitaplarının görsellik, kapak tasarımı, kullanılan yazı karakteri ve sayfa düzenlerinin ilköğretim çağındaki öğrencilerin derse ilgisini çekecek bir şekilde hazırlandığı, Türkiye’de 6. ve 7. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler ders kitaplarında ise görsellik, kullanılan yazı karakteri, kitapların iç ve dış tasarımları ve sayfa düzenleri bakımından Azerbaycan’daki ders kitapları kadar öğrencinin ilgisini çekici olmadığı bulgularına ulaşılmıştır.

Ulusoy (2007), “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Türk Dünyası ve Türk Cumhuriyetlerine Yönelik Tutum ve Düşünceleri” adlı çalışmada, 7. sınıf öğrencilerinin bir önceki yıl Türk Dünyasına ilişkin konuları görmüş oldukları halde Türk Cumhuriyetleri ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin ders kitabında “Komşu ülkelerde yaşayan Türkler ile ilgili yeterli bilgi edinemediği, Türk Dünyası ile ilgili yeteri kadar işleniş yapılmadığı ve Türk Dünyası ile ilgili yeteri kadar görsele yer verilmediğini” belirtmeleri de çalışmanın başka bir sonucudur.

Nalçacı (2007), “İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki Coğrafya Konularının Genel Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri” adlı gerçekleştirdiği çalışma sonucunda, “Türklerin yaşadığı diğer ülke ve bölgelerin coğrafi özelliklerinin öğrenilmesine katkı sağlar” ve “insan topluluklarının yaşama şekillerini ve geçinme yollarını inceleme becerisi kazanmamıza katkı sağlar” kazanımlarının öğrenciler tarafından edinilmediği bulgusuna ulaşmıştır.

Polat (2008), “1950’den Günümüze Lise Türk Dili ve Edebiyatı Müfredatlarında Türk Dünyası Edebiyatına Verilen Yerin İncelenmesi” adlı çalışmada 1957, 1976, 1992 ve 2005 yıllarında hazırlanan Türk dili ve edebiyatı öğretim programında Türkiye dışında gelişen Türk Dünyası Edebiyatına verilen önemi tespit etmeyi ve 1957’den günümüze lise Türk dili ve Edebiyatı Öğretim Programlarında Türk dünyasından hangi edebî şahsiyetlere ve bunların hangi eserlerine yer verildiğini tespit etmeyi amaçlamıştır.

Araştırmanın sonucunda, 1957 yılında hazırlanan Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında, ortak devir Türk Dünyası Edebiyatına yer verildiğini fakat Türk diline büyük hizmetleri olan Şah İsmail Hataî ve Muhammed Babür gibi edebî şahsiyetlere ve bunların eserlerine yer verilmediği; sadece birkaç şair ve yazarın ismine yer verilerek, okutulacak

edebî şahsiyetlere ve metin seçimine öğretmenlerin karar vermesi gerektiği; Türkiye dışında gelişen Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatına yer verilmediği tespit edilmiştir.

Öte yandan ilk defa 1992 yılında okutulmaya başlanan Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı ile Türkiye dışında gelişen Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatına yer verildiği ve planlı bir şekilde, alfabetik sırayla Kafkaslarda, Orta Asya’da, Balkanlarda ve Irak’ta gelişen Türk Dünyası Edebiyatıyla ilgili bilgiler verildiği bulguları da araştırmanın sonuçları arasındadır.

2005 yılında hazırlanan Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programına ilişkin ise ortak devir Türk Dünyası Edebiyatının haricinde Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatına yer verilmediği tespit edilmiştir.

Alim (2009), “Coğrafya Eğitimi öğrencilerinin Türk Dünyası algıları (Atatürk Üniversitesi örneği)” adlı çalışmasında Coğrafya Eğitimi öğrencilerinin Türk Dünyası ve Türk Cumhuriyetleri algılarını ortaya koymayı amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, Coğrafya Eğitimi öğrencilerinin Türk Dünyası ve Türk Cumhuriyetleri ile ilgili genel bilgi düzeylerinin iyi olduğu; öğrencilerin önemli bir kısmının Türk Cumhuriyetlerinin sayısı, adları, en büyük alana sahip olanı, en büyük nüfusa sahip olanı gibi sorulara doğru cevaplar verdikleri; Türk Dünyası’nın birbirleri ile ilişkileri açısından tespit ettikleri en önemli sorunlarının, “Türk Dünyası’nda birlik, beraberlik ve işbirliğinin yeterli düzeyde olmaması” ve “Türk Dünyası’nın coğrafi bir bütünlük oluşturmaması” olduğu sonuçlarına ulaşıldığı görülmüştür.

Sezer (2011), “Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim Coğrafya Derslerinde Türk Dünyası Coğrafyasının Öğretimi” adlı çalışmasında Cumhuriyet döneminde uygulanan Coğrafya Dersi Müfredat Programlarını temsil eden Ülkeler Coğrafyası ders kitapları içeriğinde Türkiye dışındaki Türk dünyası coğrafyasına nasıl yer verildiğinin ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, Cumhuriyet dönemi coğrafya (Ülkeler coğrafyası) ders kitaplarının Türk dünyası coğrafyası içeriği açısından 1992 öncesi ve sonrası olmak üzere iki farklı dönem arz ettiği, her iki dönemin ortak özelliğinin, Türklerin Dünya üzerinde yaşadıkları coğrafyayı ifade etmek için “Türk dünyası coğrafyası” isminin kullanılmamış olması ve coğrafyanın sınırlarının tanımlanmamış olması; Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim Ülkeler Coğrafyası ders kitaplarında Türk dünyasına ilişkin verilen bilgilerin sınırlı olduğu ve Türk dünyası coğrafyasının tamamını kapsamadığı bulgularına ulaşmıştır. Ayrıca, 1992 sonrası dönemde bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin işlendiği bölümler hariç tutulursa, ders kitaplarında Türk dünyası coğrafyasına ilişkin bilgiler neredeyse nüfus miktarı ve yaşanan

yer bilgileri dışına çıkmadığı, Türklerin yasadıkları bölgelerde hangi ekonomik faaliyetlerle uğraştıkları ve yasadıkları sorunlara neredeyse hiç değinilmediği bulguları da araştırma sonuçları arasında yer almaktadır.

Arıcı (2011), “Türk Dünyası ve Türkçe Öğretimi” adlı çalışmasında Türkiye’de ilköğretim Türkçe eğitimi ve öğretiminde “Türk Dünyası”na yer verilip verilmediğinin araştırılması amaçlamıştır. Elde edilen bulgulara göre, incelenen üç ders kitabından sadece birinde Türkiye dışından bir Türk şaire (Şehriyar) yer verilmiş olduğu, ancak bunun da tek bir dörtlükle sınırlı kaldığı; kitaplarda Türk dünyasına ait şair ve yazarlara yer verilmemesinin yanı sıra bu diyarları konu edinen metinler de bulunmadığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Bayram (2011), tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Türk Dünyası” adlı çalışmanın sonucunda, 1998 yılında hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı’ndaki Türk dünyası ile ilgili konuların yeterli görülmediği, buna rağmen, 2005 yılında hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda bu oranın azaltılarak, 6. sınıf seviyesinde bir eğitim yılı boyunca işlenecek ders saatinin sadece %6.4’lük kısmının Türk dünyası bilgilerini içeren konulara ayrıldığı ve son olarak da Sosyal Bilgiler 7. sınıf düzeyinde ise Türk dünyasına ilişkin hiçbir bilgiye yer verilmediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Ünal ve Özmen (2012), “1998 ile 2005 4-7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programları ve Ders Kitaplarında Yer Alan Türk Dünyası Konularının Karşılaştırılması” adlı çalışmasında, 1998 ve 2005 sosyal bilgiler öğretim programları ve bu programlara uygun olarak hazırlanan ders kitaplarında Türk Dünyası’na yer verilme durumunu tespit etmeyi amaçlamıştır. Belge tarama yöntemiyle yapılan araştırmada 1998 ve 2005 4-7. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programları ve ders kitapları incelenerek, Türk Dünyası’na yer verilme durumları ortaya konmuştur. Araştırma sonucunda, 1998 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda özellikle 7. Sınıf düzeyinde Türk Dünyası ile ilgili ayrı bir üniteye yer verildiği tespit edilmiştir. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda ise 6. Sınıf düzeyinde Türk cumhuriyetleri ile ilgili bir kazanımın bulunduğu, 4 ve 5. sınıfta ülkelerle ilgili kazanımlara yer verildiği, ancak bu kazanımlar doğrultusunda hangi ülkelerin örnek olarak ders kitabında bulunacağı inisiyatifinin yazarlara bırakıldığı belirlenmiştir.

Karaçalı (2012), “7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısı” adlı yüksek lisans tezi çalışmasında, ilköğretim ikinci kademe 7. sınıf öğrencilerinin Türk Dünyası algısının gerçek durum ile ne kadar örtüştüğünü incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre, cinsiyet değişkenine göre kızların lehine, atlas bulundurup bulundurmama durumuna göre atlas bulunduranlar lehine, yaşadığı şehir değişkenine göre Ankara’da yaşayanlar lehine, sınıf mevcudu değişkenine göre, 20 ve daha az mevcutlu sınıflarda öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Öte yandan, öğrencilerin Türk Dünyası’na ilişkin en çok bilgiyi ders kitaplarından öğrendikleri, ders kitapları karşılaştırmasında ise en az tarih kitaplarından öğrendikleri bulguları da araştırmanın sonuçları arasındadır. Son olarak, en çok Türkiye’yi bildikleri ve en az da Kırgızistan’ı bildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Sezer, Topal ve Deniz (2014), “Türkiye’de Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi ve Dengi Programlarında Kıbrıs” adlı çalışmalarında 1985 yılından günümüze ortaokul ve dengi okullarda milli coğrafya ve sosyal bilgiler ders kitaplarında Kıbrıs-KKTC’nin tarih ve coğrafyasına nasıl yer verildiğini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, 1985 ve 1998 yılında okutulan ders kitaplarında KKTC/Kıbrıs’ın tarihi ve coğrafyasına ilişkin bilgilerde eksiklikler olmasına rağmen KKTC ve Kıbrıs başlığı altında yer verildiği; öte yandan 2005 yılında uygulamaya başlanan Sosyal Bilgiler programını temsil eden güncel Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabında ise “*Türk Tarihine Yolculuk*” ünitesi içerisinde “*Denizlerdeki Savaşlar*” başlığında Kıbrıs’ın fethine yer verilirken, KKTC’nin ne tarihi ne de coğrafyasına ilişkin bilgilere yer verilmediğini tespit etmişlerdir. Ayrıca incelenen kitaplarda Mehmet Akif ERSOY tarafından yazılan İstiklal Marşının Türkiye’nin ve KKTC’nin ortak milli marşı olarak kullanıldığı bilgisine yer verilmediği bulgusu da araştırmanın sonuçlarındandır.

Yukarıdaki çalışmalar incelendiğinde Türk Dünyası Coğrafyası ile ilgili genellikle Türk Dünyasının Sosyal Bilgiler ve Coğrafya ders kitaplarında nasıl ve ne kadar yer verildiği hakkında çalışmalar olduğu görülmektedir. Ancak Türk Dünyası Coğrafyası farkındalığı ile ilgili çalışmanın olmaması önemli bir eksikliktir.

ÜÇÜNCÜBÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin bazı değişkenlere göre belirlenmesi amaçlandığı için araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile desenlenmiştir. Tarama modeli, sosyal bilimlerde ve ilgili uygulamalı alanlarda en yaygın biçimde kullanılan veri toplama tekniğidir (Neuman, 2006). Tarama yöntemi olayların, olguların, varlıkların ve çeşitli alanların “ne” olduğunu açıklamaya çalışır (Kaptan, 1998).

3.2. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı ve danışmanı tarafından geliştirilen ve dört bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Anket formunun birinci bölümünde ankete katılan öğrenciler ile ilgili kişisel bilgileri tespit etmeyi amaçlayan sorular yer almaktadır. İkinci bölümde, Öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasının sınırlarına, Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin hangileri ve dünya haritası üzerinde yerlerinin neresi olduğuna, başkentlerine ve bayraklarına ilişkin farkındalıklarını belirlemeyi amaçlayan sorular yer almaktadır. Ayrıca bu bölümde öğrencilerden Türklerin yoğun olarak yaşadığı özerk cumhuriyetlerden bildiklerinin isimlerini yazmaları istenmiştir. Üçüncü bölümde Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin 9 maddeden oluşan tutum ölçeği, Dördüncü bölümde ise öğrencilerin Türk Dünyasının Fiziki, Beşeri ve Ekonomik coğrafyalarına ilişkin farkındalık düzeylerini belirlemeyi amaçlayan ve 50 maddeden oluşan farkındalık anketi yer almaktadır. Farkındalık anketinde Türk Dünyası Coğrafyasının Fiziki, Beşeri ve Ekonomik Coğrafya özelliklerinin yanı sıra Türk Kültürü, edebiyatı ve tarihine ilişkin öğelerin coğrafi dağılışına ilişkin doğru ve yanlış ifadeler kullanılmıştır.

Öğrencilerden, bu ifadeleri okuyup doğru olduğunu düşünüyorsa “Doğru” yanlış olduğunu düşünüyorsa “Yanlış”, ifadenin doğru ya da yanlış olduğuna ilişkin bir bilgisi yoksa “Bilmiyorum” seçeneğini işaretlemesi istenmiştir. Çalışmada kullanılan anket formu EK-2 de sunulmuştur. Anket formu oluşturulurken dilin sade ve anlaşılır olmasına, soruların kısa olmasına özen gösterilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada kullanılan anket formu, başlangıç aşamasında ilgili literatüre (Yiğit, 2013; Tatlılıoğlu, 1999; Kaseinov, 2013; Çam, 2013; Erkin, Osmanov, 2013) bağlı kalınarak yazılan 60 sorudan oluşmuştur. Hazırlanan bu anketin kapsam geçerliliği ve uyum geçerliliğinin sağlanabilmesi için uzman görüşü alınmıştır. Alınan geri dönütler doğrultusunda bazı sorular anket formundan çıkartılmıştır.

Hazırlanan anketin formunun pilot çalışması 135 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan ön uygulama neticesinde üçüncü bölümde yer alan Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin Tutum Ölçeğinde 1 madde çıkarılarak 10 olan madde sayısı 9'a düşmüştür ve tek boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Son haliyle tutum ölçeğinin cronbach alfa değeri .906 olarak hesaplanmıştır. Dördüncü bölümde bazı maddeler anketten çıkartılırken, bazı maddeler değiştirilmiş ve son haliyle 50 maddeden oluşan bir yapıya dönüştürülmüştür. Türk Dünyası Farkındalık Anketinin elde edilen son halinde cronbach alfa değeri .840 olarak hesaplanmıştır. Özdamar 1999'a göre $0.80 \leq \alpha < 1.00$ aralığında ise yüksek derecede güvenilir olarak değerlendirilebilir. Bu değer anketin güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

3.3. Verilerin Analizi

Üniversite Öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi adlı bu araştırmanın verilerinin çözümlenmesinde SPSS 17.00 paket programı kullanılmıştır. Araştırma kapsamında hazırlanan, farkındalık anketinde bulunan Türk Dünyası Coğrafyası ile ilgili soruların bir kısmı (1, 3, 6, 7, 8, 12, 15, 18, 20, 22, 33, 35, 36, 37, 38, 44, 45, 48, 49, 50. sorular) yanlış önerme ile hazırlanmıştır. Bu yüzden yanlış olarak hazırlanan sorulara öğrencilerin verdiği yanlış cevabı doğru olarak kabul edilmiştir. Farkındalık anketinde yer alan sorular puanlanırken, yanlış cevap verilen her soru için “-1” puan, her bilmiyorum cevabı için “0” puan, doğru cevap verilen her soru için ise “+1” verilerek, öğrencilerin anketten aldıkları toplam puanlar hesaplanmıştır. Üniversite öğrencilerin farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesinde 1-10 puan arası alan “çok düşük”, 11-20 puan arası alan “düşük”, 21-30 arası puan alan “orta”, 31-40 arası puan alan “yüksek”, 41-50 arası puan alan “çok yüksek” skalası kullanılmıştır.

Bir değişkenle ilgili sayısal verilerin toplanması, tanımlanması ve sunulmasında kullanılan betimsel (tanımlayıcı) istatistiklerden yararlanılarak örnekleme yer alan öğrencilerin profillerinin ortaya çıkarılması yoluna gidilmiştir. Bu kapsamda frekans ve yüzde dağılımı

ortaya konmuştur. Verilerin çözümlenmesinde; öncelikle tüm bağımsız değişkenler için tanımlayıcı istatistikler olan frekans (N), yüzde (%) değerleri hesaplanmıştır.

Daha sonra ikili değişkenler arasındaki farklılığı test etmek amacıyla İlişkisiz örneklemeler için “t-testi” kullanılmıştır. İlişkisiz örneklemeler için ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmeyi amaçlayan (Büyüköztürk, 2005) “t- testi” kullanılmıştır. İki den fazla kategorisi bulunan değişkenler arasındaki farklılığı test etmek için ise “Tek Yönlü Varyans Analizi” (ANOVA) kullanılmıştır. İlişkisiz örneklemeler için Tek yönlü varyans analizi, iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan manidar bir şekilde farklı olup olmadığını belirlemek için kullanılır (Büyüköztürk, 2005). “Tek Yönlü Varyans Analizi” (ANOVA) sonrasında, elde edilen farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla ise, tamamlayıcı analizlerden biri olan “Scheffe Testi” kullanılmış ve anlamlılık düzeyi olarak $p < .05$ kabul edilmiştir.

3.4. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Uşak Üniversitesinde 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında fakültelerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde ise tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tabakalı örnekleme, evrendeki alt grupların belirlenip, evren büyüklüğü içindeki oranlarıyla örnekleme temsili edilmelerini amaçlayan örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2012).

Ankete katılan 850 öğrenciden 800 öğrenci analize tabi tutulmuştur. 50 öğrencinin doldurduğu anketin gerekli bölümleri işaretlenmediği için analiz dışı bırakılmıştır. Analize tabi tutulan anket sayısı, hatalı veri sayısı ve hatalı veri yüzdesi aşağıda Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.Örnekleme ait bilgiler

Değişkenler	Örneklem sayısı	Hatalı Veri Sayısı	Hatalı Veri Yüzdesi (%)	Toplam
Cinsiyet	850	50	5.88	800
		50	5.88	800
Sınıf Düzeyi	850	50	5.88	800
		50	5.88	800
Fakülte	850	50-52*	5.88	748
Alan	850	50	5.88	800
		50	5.88	800
Lise Türü	850	50	5.88	800
		50		

*İslami İlimler Fakültesi ve İletişim Fakültesi yeni açıldığı için tüm sınıf düzeyinde öğrenci mevcut değildir. Bu yüzden fakülte değişkenine göre analize tabi tutulmamıştır. Güzel Sanatlar Fakültesinde ise yeterli miktarda örnekleme ulaşamadığı için fakülte değişkenine göre analize tabi tutulmamıştır.

DÖRDÜNCÜBÖLÜM

BULGULAR

4.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeyleri Nedir?” sorusu araştırmanın birinci alt problemini oluşturmaktadır. Problemin çözümüne ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler

	Madde	-1		0		+1		$\bar{X}$
		f	%	f	%	f	%	
1	Hazar denizinin batısındaki Türk Dünyası Coğrafyası Doğu ve Batı Türkistan olmak üzere ikiye ayrılır.	97	12,1	350	43,8	353	44,1	,3200
2	Karabağ, Gürcistan işgali altında bulunan Azerbaycan’a bağlı bir Türk bölgesidir.	304	38	211	26,4	285	35,6	-,0238
3	Türkiye’nin başka ülke sınırları içindeki toprağı olan Süleyman Şah Türbesi Irak’tadır.	324	40,5	224	28	252	31,5	-,0900
4	Türkiye’nin Bağımsız/Özerk Türk Cumhuriyetleri ile kara sınırı yoktur.	342	42,8	190	23,8	268	33,5	-,0925
5	Türk Dünyası Coğrafyasının Asya’daki önemli parçası olan Doğu Türkistan Çin sınırları içerisinde.	118	14,8	311	38,9	371	46,4	,3163
6	Türk Dünyasının birçok önemli bilim insanının yetiştiği Semerkant ve Buhara şehirleri bugün Türkmenistan sınırları içerisinde.	128	16	214	26,8	458	57,3	,4125
7	Rusya tarafından yönetilen bir araştırma merkezi olan Baykonur Uzay Üssü, Kırgızistan toprakları içerisinde yer alır.	78	9,8	526	65,8	196	24,5	,1475
8	Türk tarihinde önemli bir dönüm noktası olan Talas savaşının yapıldığı coğrafya bugün Çin sınırları içerisinde.	162	20,3	318	39,8	320	40	,1975
9	Göktürk alfabesi ile yazılmış Yenisey yazıtları günümüzde Moğolistan sınırları içerisinde yer alır.	96	12	182	22,8	522	65,3	,5325

10	Ünlü Türk bilgini Uluğ Bey'in kurmuş olduğu rasathane Özbekistan'da bulunmaktadır.	101	12,6	493	61,6	206	25,8	,1313
11	Türk Dünyasının ünlü fikir adamlarından biri olan Mehmet Emin Resulzade Azerbaycan coğrafyasında yaşamıştır.	55	6,9	518	64,8	227	28,4	,2150
12	Türk Dünyasının büyük düşünürü Ahmet Yesevi adını taşıyan Ahmet Yesevi Üniversitesi Özbekistan'dadır.	120	15	333	41,6	347	43,4	,2838
13	"Dilde, İşte, Fikirde Birlik" görüşünü benimseyen İsmail Gaspıralı Kırım Coğrafyasında yaşamıştır.	69	8,6	533	66,6	198	24,8	,1613
14	Türk Dünyasının tanınmış aydın ve yazarı Cengiz Aytmatov Özbekistan'da doğmuştur.	215	26,9	302	37,8	283	35,4	,0850
15	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin en önemli ihtiyaçlarından biri olan içme, sulama ve kullanma suyu ihtiyacı Anamur çayının sularının deniz altından adaya boru hattı ile taşınarak karşılanmaktadır.	73	9,1	463	57,9	264	33	,2388
16	Gagavuz Türklerinin çoğunluğunun yaşadığı Gagavuz Yeri Özek Cumhuriyeti Moldova sınırları içerisindedir.	101	12,6	562	70,3	137	17,1	,0450
17	Suriye'de Türk nüfusu yoğun olarak Humus, Halep ve Lazkiye şehirlerinde yaşamaktadır.	75	9,4	351	43,9	374	46,8	,3738
18	Balkanlarda Türk nüfusunun en fazla bulunduğu ülke Yunanistan'dır.	356	44,5	280	35	164	20,5	-,2400
19	Bulgaristan'da Türklerin yoğun olarak yaşadığı yerler Deliorman, Kırcaali ve Dobruca bölgesidir.	43	5,4	450	56,3	307	38,4	,3300
20	Irak'ta Türklerin yoğun yaşadığı yerlerden bir tanesi Üsküp'tür.	318	39,8	265	33,1	217	27,1	-,1263
21	Batı Trakya'da Türklerin yoğun yaşadığı şehirlerden biri Gümülcine'dir.	58	7,3	468	58,5	274	34,3	,2700
22	Osmanlı dönemi Türk mimarisinin en önemli örneklerinden biri olan Mostar köprüsü bugün Sırbistan sınırları içindedir.	201	25,1	387	48,4	212	26,5	,0138
23	İran'da Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölge Güney Azerbaycan olarak adlandırılmaktadır.	190	23,8	399	49,9	211	26,4	,0263
24	Afganistan'ın kuzey kesimindeki nüfusun önemli bir kısmını Türkler oluşturmaktadır.	115	14,4	428	53,5	257	32,1	,1775
25	Rusya sınırları içerisinde 10 milyona yakın Türk yaşamaktadır.	129	16,1	384	48	287	35,9	,1975
26	2013 yılı Türk Dünyası kültür başkenti Eskişehir'dir.	177	22,1	249	31,1	374	46,8	,2463
27	2014 Mart ayında yapılan halk oylaması ile Rusya'ya bağlanmayı kabul eden Kırım Özerk Cumhuriyeti nüfusunun % 12-15'ini Türklerin oluşturmaktadır.	60	7,5	362	45,3	378	47,3	,3975
28	Türk kökenli ve Türk dili konuşan Türk devletleri ve halklarının birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlamak ve Türk dili konuşan devlet ve halkların kültür ve sanatının korunması amacı ile TÜRKSOY kurulmuştur.	52	6,5	420	52,5	328	41	,3450
29	1992 yılında Türk Cumhuriyetlerinin kendi sosyal yapısını üretmesi ve teknik alt yapı konusunda eksiklerinin giderilmesi amacıyla kurulan teşkilatın adı TİKA' dır.	63	7,9	515	64,4	222	27,8	,1988
30	Karakum çölü Türkmenistan coğrafyasının yaklaşık %80'ini oluşturur.	87	10,9	518	64,8	195	24,4	,1350

31	Taklamakan çölü Doğu Türkistan'ın önemli yüzey şekillerinden biridir.	87	10,9	506	63,3	207	25,9	,1500
32	Orta Asya'nın en geniş ve verimli vadisi olan Fergana vadisi Türkmenistan coğrafyasında yer alır.	77	,9,6	605	75,6	118	14,8	,0513
33	Tanrı Dağları Özbekistan ile Türkmenistan arasında sınır oluşturur.	87	10,9	478	59,8	235	29,4	,1850
34	Kazakistan'ın güney batısı, Türkmenistan ve Özbekistan'ın Kuzey batısındaki geniş düzlüklerin adı Turan Ovasıdır.	65	8,1	565	70,6	170	21,3	,1313
35	Tarım Havzası olarak adlandırılan yer Doğu Türkistan'dadır.	98	12,3	500	62,5	202	25,3	,1300
36	Altay Dağları Türk Dünyası Coğrafyasının Asya'daki Güney sınırını oluşturur.	93	11,6	421	52,6	286	35,8	,2413
37	Türkmenistan coğrafyasında su kaynaklarının fazla olması ve yeryüzü şekillerinin engebeli olması ülkenin hidroelektrik santralleri kurmasına müsaade etmektedir.	135	16,9	391	48,9	274	34,3	,1738
38	Türk Dünyası coğrafyasının önemli göllerinden olan Issık Göl Kazakistan'dadır.	79	9,9	548	68,5	173	21,6	,1175
39	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin en önemli sıradağları Beşparmak dağlarıdır.	95	11,9	471	58,9	234	29,3	,1738
40	Türk Dünyası coğrafyasının önemli göllerinden olan Balkaş gölü Kazakistan'dadır.	79	9,9	563	70,4	158	19,8	,0988
41	Aral gölüne dökülen Siriderya ve Amuderya nehirlerinin ortası Maver-ünnehir olarak adlandırılır.	100	12,5	462	57,8	238	29,8	,1725
42	Aral gölü, Sovyetler Birliği döneminde uygulanan yanlış tarım politikaları nedeniyle, geçen yüzyılın başlarındaki su miktarının yaklaşık %90'ın kaybetmiştir.	60	7,5	513	64,1	227	28,4	,2088
43	Pamir Dağları Türk Dünyası coğrafyasının önemli dağlarından birisidir.	107	13,4	504	63	189	23,6	,1025
44	Türkiye'de çeşitli iklimler görülürken Türk Dünyası coğrafyasının diğer kesimlerinde tek tip iklim hakimdir.	236	29,5	329	41,1	235	29,4	-,0013
45	Bağımsız Türk Cumhuriyetleri içinde Türkiye'den sonra nüfusu en fazla olan ülke Türkmenistan'dır.	127	15,9	402	50,3	271	33,9	,1800
46	Türkiye dahil bağımsız Türk cumhuriyetleri içerisinde Pamuk üretimi en fazla olan ülke Özbekistan'dır.	105	13,1	492	61,5	203	25,4	,1225
47	Karakul koyunu Türkmenistan coğrafyasında yetiştirilen önemli ekonomik gelir kaynaklarından.	76	9,5	542	67,8	182	22,8	,1325
48	Bağımsız Türk Cumhuriyetleri içerisinde Petrol rezervi en fazla olan ülke Azerbaycan'dır.	112	14	285	35,6	403	50,4	,3638
49	Bağımsız Türk Cumhuriyetleri içerisinde doğal gaz rezervi en fazla olan ülke Özbekistan'dır.	211	26,4	416	52	173	21,6	-,0475
50	2013 yılı itibari ile Türkiye ve Bağımsız Türk Cumhuriyetleri arasında ticaret hacminin (İthalat ve İhracat toplamı) en yüksek olduğu ülke Türkmenistan'dır.	127	15,9	515	64,4	158	19,8	,0388
	16 Madde 1-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44 toplam puan: 0,149	Fiziki Coğrafya						2,3916
	34 Madde toplam puan: 0,163	Beşeri ve Ekonomik Coğrafya						5,5592
		Genel Toplam						7,9508

Tablo 2'ye göre, araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalıkları genel toplamlarının değerlendirme skalası göz önünde bulundurulduğunda çok düşük düzeyde olduğu görülmüştür ($\bar{X}$:7,9508).

Toplam 50 maddeden 8'inin (2-3-4-18-22-24-44-49) ortalama puan değeri sıfırın altındadır. Bunlar içerisinde en düşük ortalama puan -0,2400 ile Balkanlardaki Türk nüfusu ile ilgili içeriği olan 18. Maddedir. Bu maddeye 356 (%44,5) öğrenci yanlış cevap verirken sadece 164 öğrenci doğru cevap vermiştir. Hem Irak'taki Türk yerleşmeleri hem de Balkanlardaki en önemli Türk yerleşmelerinden biri olan Üsküp şehrini konu alan 20. madde ise -0,1263 ile ikinci sırada en düşük ortalama puanına sahip olan maddedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 265'i ilgili maddenin doğru ya da yanlış olduğunu bilmediğini ifade ederken 318 öğrencinin ise Üsküp şehrinin Balkanlardaki Türk yerleşmelerinden bir olduğunu farkında olmadıkları ortaya çıkmıştır. Üçüncü sırada en düşük ortalama puanına ($\bar{X}$ = -,0925) sahip olan madde ise Türkiye'nin Türk Dünyası Coğrafyası ile tek kara bağlantısı olan Azerbaycan'a bağlı Nahcivan Özerk bölgesi ile olan sınırını konu alan 4. Maddedir.

Ortalama puan değeri sıfırın altında olan diğer maddelerde oldukça dikkat çekicidir. Dördüncü sırada en düşük ortalama puanına ($\bar{X}$ = -,0900) sahip olan 3. madde oldukça güncel bir konu olan Türkiye'nin başka ülke sınırları içerisindeki tek toprağı olan Süleyman Şah Türbesini konu almaktadır. Anket uygulamasının yapıldığı günlerde yazılı ve görsel basında çokça gündeme taşınmış olsa da öğrencilerin Süleyman Şah türbesinden haberdar olmaması oldukça manidar bulunmuştur. Bu maddeyi sırasıyla -,0475 ortalama puanla Türk Dünyasının ekonomik coğrafyasını konu alan 49. Madde, -,0238 ortalama puanla Türk Dünyasının yıllardır kanayan yarası olan Karabağ'ın Ermeni işgali altında olduğuna ilişkin farkındalıkla ilgili 2. madde, diğeri ise -,0013 ortalama puan ile Türk Dünyası Coğrafyasının iklim özelliğini konu alan 44. maddedir.

Üniversite öğrencilerinin en fazla doğru cevap verdikleri üç soru sırasıyla 9., 6. ve 27. sorulardır. Göktürk kitabelerinin yerine ilişkin ifadenin yer aldığı 9. soruya 522 kişinin, bir başka ifade ile katılımcıların % 65,3'ünün doğru cevap verdiği görülmüştür. Semerkant ve Buhara şehirlerinin hangi ülke sınırları içinde bulunduklarına ilişkin ifadenin yer aldığı 6. soruya 458 kişinin, yani katılımcıların % 57,3'ünün ve son olarak da Kırım'ın Rusya'ya bağlanmasına ilişkin ifadenin yer

aldığı 27. soruya 378 kişinin, yani katılımcıların % 47,3'ünün doğru cevap verdiği saptanmıştır. Dahası, bu sorular öğrencilerin aynı sırasıyla en yüksek ortalama puana sahip oldukları sorulardır. Bu bulgu, katılımcıların, Türklerin tarihsel süreç içerisinde yaşadığı coğrafyalara ilişkin az da olsa bilgi sahibi olduklarını gösterirken, güncel bir konu olan Kırım'ın Rusya'ya bağlanması konusunda da bilgi sahibi olduklarını göstermektedir.

Ayrıca, en fazla “Bilmiyorum” şıkkının işaretlendiği sorulara bakıldığında, 565 kişinin yani katılımcıların % 70,6'sının bilmiyorum dediği Turan Ovasına ilişkin 34. soru ilk sırada yer almaktadır. Bu soruyu sırasıyla, Balkaş Gölü'nün nerede yer aldığına ilişkin sorulan ve 563 kişinin, başka bir ifade ile katılımcıların % 70,4'ünün bilmiyorum dediği 40. soru ve Gagavuz Türklerine ilişkin sorulan 562 kişinin yani katılımcıların % 70,3'ünün bilmiyorum dediği 16. sorunun izlediği tespit edilmiştir. Bu bulgu, üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasında yer alan Turan Ovası, Balkaş Gölü ile Gagavuz Türklerinin yaşadığı topraklara ilişkin bilgi sahibi olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasının Sınırlarına İlişkin Farkındalık Düzeyleri Nedir?” sorusu araştırmanın ikinci alt problemini oluşturmaktadır. Problemin çözümüne ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Dünya haritası üzerinde Türk Dünyası Coğrafyasının sınırlarını gösteren işaretlemeleri incelendiğinde farklı sınırların çizildiği görülmüştür. Yapılan sınır işaretlemeleri benzer özellikleri dikkate alınarak gruplandırılmıştır. Yapılan gruplandırma neticesinde 8 farklı Türk Dünyası coğrafyası sınırının ortaya çıktığı görülmüştür.

Öğrencilerin sadece % 2,5'i Türk Dünyası Coğrafyasının sınırlarını doğru bir şekilde ifade ettiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin % 47'si ise Türk Dünyası Coğrafyasının sınırlarını, Balkanları, Türkiye'yi ve Orta Asya'yı içerisine alacak şekilde doğruya yakın ifade etmiştir. Diğer taraftan, öğrencilerin % 11,4'ü Türk Dünyasının sınırlarını çizerken sadece Türkiye'yi bu sınırların içine aldığı tespit edilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyasının sınırlarını ifade ederken;

- % 4'ünün sadece Orta Asya'yı içine alacak şekilde,

- % 4,6'sının Avrupa ülkeleri, Balkanlar, Türkiye, İran ve Orta Asya'yı içine alacak şekilde,
- % 15,4'ünün farklı farklı ülkeleri(Libya, Avustralya, İran ve Rusya gibi) içine alacak şekilde,
- %8,4'ününTürkiye ve Avrupa ülkelerini (Almanya, Fransa gibi) içine alacak şekilde,
- %6,3'ünün Türkiye olmaksızın Avrupa ülkelerini (Almanya, Fransa gibi) içerisine alacak şekilde,

Çizdikleri tespit edilmiştir. Bu bulgular üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasının sınırları hakkında ki farkındalık düzeylerinin düşük olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Üniversite Öğrencilerinin Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Adı, Başkenti, Konumu ve Bayrağına İlişkin Farkındalık Düzeyi Nedir?” sorusu araştırmanın üçüncü alt problemini oluşturmaktadır. Problemin çözümüne ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Üniversite Öğrencilerinin Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Adı, Başkenti, Konumu ve Bayrağına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler

ÜLKELER	Ülke Adını Yazanlar*	Başkent				Bayrak				Haritadaki Yeri			
		Doğru	Yanlış	Cevapsız	Toplam	Doğru	Yanlış	Cevapsız	Toplam	Doğru	Yanlış	Cevapsız	Toplam
	f	f	f	f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
Azerbaycan	471	416	3	48	467	385	8	74	467	358	15	96	469
KKTC	423	314	26	78	418	362	15	51	428	350	2	66	418
Türkmenistan	266	113	17	128	258	139	44	75	258	116	39	103	258
Özbekistan	212	68	10	132	210	89	43	78	210	59	59	88	206
Kazakistan	202	79	21	100	200	109	28	59	196	86	38	76	200
Kırgızistan	180	52	5	116	173	84	34	60	178	44	56	78	178

* İlgili bölümde veriler anket üzerine işaretleme yapan öğrencilerin cevaplarına göre oluşturulmuştur.

Tablo 3 incelendiğinde üniversite öğrencileri arasında en çok tanınan bağımsız Türk cumhuriyeti Azerbaycan'dır (471). Bunu sırasıyla KKTC (423), Türkmenistan (266), Özbekistan (212), Kazakistan (202) ve Kırgızistan (180) izlemektedir.

Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin başkentleri söz konusu olduğunda yine Azerbaycan'ın başkenti en çok öğrenci (416) tarafından doğru olarak yazılmıştır. Bu sayı KKTC'nde 314, Türkmenistan'da 113, Özbekistan'da 68, Kazakistan'da 79, Kırgızistan'da ise 52'de kalmıştır.

Bayrak ülke eşleştirmesinde de sırasıyla Azerbaycan, KKTC ve Türkmenistan ilk üç sırada yer alırken, Kazakistan, Özbekistan ve Kırgızistan sırasıyla son üç sırada en az öğrenci tarafından bayrağı ülke ismi ile doğru olarak eşleştirilen ülke olmuşlardır. Ülkelerin haritadaki konumlarına ilişkin yapılan eşleştirmede de yine aynı sıralamanın olduğu görülmektedir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Üniversite Öğrencilerinin Fakülte Değişkenine Göre, Türk Dünyası Coğrafyası’na İlişkin Farkındalık Düzeyleri Nedir?” sorusu araştırmanın dördüncü alt problemini oluşturmaktadır. Problemin çözümüne ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Dair Betimsel İstatistikler

Eğitim Fakültesi															
	-1		0		+1				-1		0		+1		
	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$		f	%	f	%	F	%	$\bar{X}$
1	28	10,9	103	39,9	127	49,2	,3837	26	51	19,8	71	27,5	136	52,7	,3295
2	113	43,8	57	22,1	88	34,1	-,0969	27	16	6,2	94	36,4	148	57,4	,5116
3	129	50,0	50	19,4	79	30,6	-,1938	28	14	5,4	122	47,3	122	47,3	,4186
4	122	47,3	43	16,7	93	36,0	-,1124	29	23	8,9	158	61,2	77	29,8	,2093
5	35	13,6	83	32,2	140	54,3	,4070	30	29	11,2	158	61,2	71	27,5	,1628
6	43	16,7	54	20,9	161	62,4	,4574	31	26	10,1	160	62,0	160	62,0	,1783
7	26	10,1	159	61,6	73	28,3	,1822	32	21	8,1	205	79,5	32	12,4	,0426
8	60	23,3	78	30,2	120	46,5	,2326	33	26	10,1	161	62,4	71	27,5	,1744
9	33	12,8	36	14,0	189	73,3	,6047	34	15	5,8	184	71,3	59	22,9	,1705
10	37	14,3	136	52,7	85	32,9	,1860	35	23	8,9	156	60,5	79	30,6	,2171
11	13	5,0	174	67,4	71	27,5	,2248	36	34	13,2	106	41,1	118	45,7	,3256
12	39	15,1	90	34,9	129	50,0	,3488	37	53	20,5	107	41,5	98	38,0	,1744
13	24	9,3	156	60,5	78	30,2	,2093	38	26	10,1	184	71,3	48	18,6	,0853
14	91	35,3	73	28,3	94	36,4	,0116	39	28	10,9	134	51,9	96	37,2	,2636
15	25	9,7	139	53,9	94	36,4	,2674	40	24	9,3	171	66,3	63	24,4	,1512
16	30	11,6	186	72,1	42	16,3	,0465	41	49	19,0	119	46,1	90	34,9	,1589
17	23	8,9	99	38,4	136	52,7	,4380	42	18	7,0	147	57,0	93	36,0	,2907
18	120	46,5	71	27,5	67	26,0	-,2054	43	29	11,2	159	61,6	70	27,1	,1589
19	15	5,8	125	48,4	118	45,7	,3992	44	91	35,3	79	30,6	88	34,1	-,0116
20	128	49,6	61	23,6	69	26,7	-,2287	45	38	14,7	122	47,3	98	38,0	,2326
21	19	7,4	123	47,7	116	45,0	,3760	46	26	10,1	160	62,0	72	27,9	,1783
22	88	34,1	88	34,1	82	31,8	-,0233	47	17	6,6	182	70,5	59	22,9	,1628
23	66	25,6	124	48,1	68	26,4	,0078	48	43	16,7	80	31,0	135	52,3	,3566
24	35	13,6	131	50,8	92	35,7	,2209	49	72	27,9	123	47,7	63	24,4	-,0349
25	48	18,6	108	41,9	102	39,5	,2093	50	41	15,9	154	59,7	63	24,4	,0853
16 soru (1-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44)/Toplam Puan =0,1829								Fiziki Coğrafya						2,9264	
34 soru / Toplam Puan =0,188								Beşeri ve Ekonomik Coğrafya						6,4187	
								Genel Toplam						9,3451	

Tablo 4' e göre Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin genel ortalamasının üzerinde olsa da çok düşük ($\bar{X} = 9,3451$) olduğu görülmüştür.

Toplam 50 maddeden 8'inin (2-3-4-18-22-24-44-49) ortalama puan değeri sıfırın altındadır. Bunlar içerisinde en düşük ortalama puan -0,2287 ile Balkanlardaki en önemli Türk yerleşmelerinden biri olan Üsküp şehrinin yeri ile ilgili 20. maddedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 61'i ilgili maddenin doğru yada yanlış olduğunu bilmediğini ifade ederken 128'i öğrencinin ise Üsküp şehrinin yerinin nerede olduğunun farkında olmadıkları ortaya çıkmıştır. Balkanlardaki Türk nüfusu ile ilgili içeriği olan 18. madde, Eğitim fakültesi öğrencilerinden farkındalık ortalama puanı -0,2054 ile en düşük ikinci maddedir. Üçüncü sırada en düşük ortalama ($\bar{X} = -1938$) sahip olan madde oldukça güncel bir konu olan Türkiye'nin başka ülke sınırları içerisindeki tek toprağı olan Süleyman Şah Türbesini konu alan 3. maddedir. Araştırmaya katılan Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin 129'u ilgili maddeye yanlış cevap verirken, 50 öğrenci ilgili maddeyi bilmiyorum olarak işaretlemiştir. Anket uygulamasının yapıldığı günlerde yazılı ve görsel basında Suriye'de yaşana iç savaş nedeni ile çokça gündeme taşınmış olsa da, öğrencilerin Süleyman Şah türbesinden haberdar olmaması araştırmaya katılan öğrencilerin genel anlamda Türk Dünyası coğrafyası ile birlikte özelde Türkiye ve yakın çevresinde yaşanan gelişmelerle ne kadar ilgili olduklarını göstermesi bakımından oldukça manidardır.

Göktürk Kitabelerinin yerinin nerede olduğunun farkındalığını ölçmeyi amaçlayan 9. madde farkındalık ortalama puanı en yüksek ($\bar{X} = 6047$) olandır. Başka bir ifadeyle Eğitim fakültesinden araştırmaya katılan toplam 258 öğrenciden 189'u Göktürk Kitabelerinin yerini doğru bilmiştir. Bu soruyu 0,5116 ortalama puanla Kırım Özerk Cumhuriyetinde yaşanan güncel olaylara ilişkin farkındalığı ölçmeyi amaçlayan 27. madde takip etmektedir. Bu maddeye 148 öğrenci doğru cevap verirken 96 öğrenci bilmiyorum şeklinde görüş bildirmiştir. Ortalama puan değeri en yüksek olan üçüncü madde ise; 0,4574 ortalama puanla Buhara ve Semerkant şehirlerinin hangi ülke sınırları içerisinde olduğuna ilişkin farkındalığı ölçmeyi amaçlayan 6. maddedir. Öğrencilerin 161'i ilgili maddeye doğru cevabını verirken, 54 öğrenci bilmediğini ifade etmiştir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin en fazla “bilmiyorum” yanıtını verdikleri madde Gagavuz Türkleriyle ilişkili olan 16 maddedir. 186 öğrenci Gagavuz Türklerinin nerde yaşadıklarının anlatıldığı 16. maddeye “Bilmiyorum” cevabını vermişlerdir. Bunu 184 öğrencinin bilmiyorum cevabını verdiği Türk Dünyası Coğrafyasının önemli Fiziki coğrafya unsurlarından biri olan Turan ovası konu alan 34. madde ve Issık gölü konu alan 38. maddeler izlemektedir.

Anket formunda yer alan 50 maddenin 7’sinde yanlış cevap verenlerin (2-3-4-18-20-22-44), 12’sinde doğru cevap verenlerin (1-5-6-8-9-12-14-17-26-27-28-36-48) 30’unda “bilmiyorum” seçeneğini işaretleyenlerin sayısı en yüksek çıkmıştır. Bir 28. Madde de ise “bilmiyorum” seçeneğini işaretleyenler ile doğru cevap verenlerin sayısı eşit çıkmıştır. Başka bir ifadeyle 50 maddenin 30’unda doğrudan bilmiyorum seçeneğini işaretleyen öğrenci sayısı daha fazladır.

Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerinin Türk Dünyasının fiziki coğrafyası ile ilişkili sorulardan aldıkları puan ortalaması: 0,1829’dur. En düşük sıfırın altında puan değerine sahip Türk dünyası Coğrafyasında görülen iklim türleri ile ilgili 44. Madde (-,0116) diğer en düşük ikinci soru ,0426 puan değeri ile Fergana vadisi ile ilgili 32. Madde ve en düşük üçüncü soru Issık gölü ile ilgili 38. Madde (,0853)’dir. En yüksek puan değerine sahip Türk Dünyası Coğrafyasının sınırları ile ilgili 1. Madde ($\bar{X}$ =,3837), Altay dağları ile ilgili 36. Madde ($\bar{X}$ =,3256) ve Aral Gölü ile ilgili 42. Madde ($\bar{X}$ =,2907)’dir. Bilmiyorum seçeneğinin en fazla işaretlendiği Fergana vadisi ile ilgili 32. Madde (205) en fazla ikinci bilmiyorum seçeneğinin işaretlendiği Turan ovası ile ilgili 34. Madde (184) ve Issık gölü ile ilgili 38. Madde (184)’dir. Üçüncü en fazla bilmiyorum cevabının verildiği Balkaş gölü ile ilgili 40. Madde (171) olduğu görülmektedir.

İlgili fakültede öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyasının beşeri coğrafyası ile ilgili sorulardan aldıkları puan ortalaması: 0,188’dir. En düşük puan değerine sahip Balkanlarda Türklerin yaşadığı Üsküp şehri ile ilgili 20. Madde ($\bar{X}$ =-,2287) ikinci en düşük puan değerine sahip Batı Trakya’da yaşayan Türklerle ilgili 18. Madde ($\bar{X}$ = -,2054) ve üçüncü en düşük puan değerine sahip Türkiye’nin sınırları dışında tek toprak parçası olan Süleyman Şah Türbesi ile ilgili 3. Madde ($\bar{X}$ =-1938)’dir. En yüksek puan değerine sahip Göktürk Alfabesi ile ilgili 6.madde ($\bar{X}$ =,6047) en yüksek ikinci puan değerine sahip Kırım Özerk Cumhuriyeti ile ilgili 27. Madde ($\bar{X}$

=,5116) ve en yüksek üçüncü puan değerine sahip üçüncü soru Semerkand ve Buhara şehirleri ile ilgili 6.madde ($\bar{X}$ =,4574) 'dir. Bilmiyorum seçeneğinin en fazla işaretlendiği Gagavuz Türkleri ile ilgili 16.madde (186) olduğu görülmektedir. Bilmiyorum seçeneğinin ikinci en fazla kullanıldığı Türkmenistan Coğrafyasında yetiştirilen Karakul koyunları ile ilgili 47. Madde (182) ve üçüncü en fazla bilmiyorum seçeneğinin işaretlendiği Mehmet Emin Resülzade ile ilgili 11. Madde (174)'dir.

Tablo 5.Mühendislik Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Dair Betimsel İstatistikler

Mühendislik Fakültesi															
	-1		0		1				-1		0		1		
	f	%	f	%	F	%	$\bar{X}$		f	%	f	%	F	%	$\bar{X}$
1	13	11,2	57	49,1	46	39,7	,2845	26	29	25,0	36	31,0	51	44,0	,1897
2	21	18,1	46	39,7	49	42,2	,2414	27	9	7,8	62	53,4	45	38,8	,3103
3	35	30,2	41	35,3	40	34,5	,0431	28	3	2,6	73	62,9	40	34,5	,3190
4	41	35,3	37	31,9	38	32,8	-,0259	29	7	6,0	87	75,0	22	19,0	,1293
5	12	10,3	59	50,9	45	38,8	,2845	30	17	14,7	89	76,7	10	8,6	-,0603
6	12	10,3	50	43,1	54	46,6	,3621	31	11	9,5	91	78,4	14	12,1	,0259
7	11	9,5	75	64,7	30	25,9	,1638	32	6	5,2	95	81,9	15	12,9	,0776
8	11	9,5	70	60,3	35	30,2	,2069	33	9	7,8	73	62,9	34	29,3	,2155
9	17	14,7	47	40,5	52	44,8	,3017	34	9	7,8	81	69,8	26	22,4	,1466
10	13	11,2	76	65,5	27	23,3	,1207	35	17	14,7	82	70,7	17	14,7	,0000
11	9	7,8	78	67,2	29	25,0	,1724	36	7	6,0	74	63,8	35	30,2	,2414
12	17	14,7	57	49,1	42	36,2	,2155	37	18	15,5	67	57,8	31	26,7	,1121
13	7	6,0	97	83,6	12	10,3	,0431	38	13	11,2	86	74,1	17	14,7	,0345
14	14	12,1	60	51,7	42	36,2	,2414	39	9	7,8	78	67,2	29	25,0	,1724
15	10	8,6	62	53,4	44	37,9	,2931	40	8	6,9	88	75,9	20	17,2	,1034
16	16	13,8	84	72,4	16	13,8	,0000	41	10	8,6	88	75,9	18	15,5	,0690
17	5	4,3	47	40,5	64	55,2	,5086	42	5	4,3	89	76,7	22	19,0	,1466
18	47	40,5	47	40,5	22	19,0	-,2155	43	12	10,3	75	64,7	29	25,0	,1466
19	4	3,4	60	51,7	52	44,8	,4138	44	19	16,4	68	58,6	29	25,0	,0862
20	33	28,4	42	36,2	41	35,3	,0690	45	18	15,5	58	50,0	40	34,5	,1897
21	6	5,2	76	65,5	34	29,3	,2414	46	11	9,5	83	71,6	22	19,0	,0948
22	15	12,9	77	66,4	24	20,7	,0776	47	11	9,5	79	68,1	26	22,4	,1293
23	29	25,0	67	57,8	20	17,2	-,0776	48	11	9,5	56	48,3	49	42,2	,3276
24	13	11,2	72	62,1	31	26,7	,1552	49	29	25,0	64	55,2	23	19,8	-,0517
25	17	14,7	59	50,9	40	34,5	,1983	50	14	12,1	81	69,8	21	18,1	,0603
16 soru (1-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44)/Toplam Puan =0,1829								Fiziki Coğrafya						1,802	
34 soru / Toplam Puan =0,188								Beşeri ve Ekonomik Coğrafya						5,7329	
								Genel Toplam						7,5349	

Tablo 5' e göre Uşak Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde Öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin genel ortalamasının altında çok düşük ($\bar{X} = 7,5349$) olduğu görülmüştür.

Toplam 50 maddeden 5'inin (4-18-23-30-49) ortalama puan değeri sıfırın altındadır. Bunlar içerisinde en düşük ortalama puan -0,2155 ile Balkanlardaki Türk nüfusu ile ilgili içeriği olan 18. maddedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 47'si (%40,5) ilgili maddenin doğru ya da yanlış olduğunu bilmediğini ifade ederken 47 (%40,5) öğrencinin ise Balkanlardaki Türk nüfusunun dağılışına ilişkin yanlış bilgiye sahip oldukları ortaya çıkmıştır. İran Azerbaycan'ı ile ilgili içeriği olan 23. madde, Mühendislik Fakültesi öğrencilerinin farkındalık ortalama puanı -0,0776 ile en düşük ikinci maddedir. Üçüncü sırada en düşük ortalama puan ($\bar{X} = -0,0517$) sahip olan madde Türk Dünyasının doğalgaz zenginliği ile ilgili 49. maddedir. Araştırmaya katılan Mühendislik Fakültesi Öğrencilerinin 29'u ilgili maddeye yanlış cevap verirken, 64 öğrenci ilgili maddeyi bilmiyorum olarak işaretlemiştir.

Suriye Türk Nüfusunun çoğunlukla nerelerde yaşadığına ilişkin farkındalığı ölçmeyi amaçlayan 17. madde Mühendislik Fakültesi öğrencilerinin farkındalık ortalama puanı en yüksek ($\bar{X} = 5,5086$) olmaktadır. Başka bir ifadeyle Mühendislik fakültesinden araştırmaya katılan toplam 116 öğrenciden 64'ü (% 55,2) Suriye'de Türklerin yoğun olarak yaşadıkları yerleri doğru olarak bilmişlerdir. 47 (% 40,5) öğrenci ise bu maddeye “bilmiyorum” seçeneğini işaretleyerek cevap vermiştir. Bu soruyu 0,4138 ortalama puanla Bulgaristan'da Türklerin yoğun olarak yaşadığı yerlere ilişkin farkındalığı ölçmeyi amaçlayan 19. madde takip etmektedir. Bu maddeye 52 (% 44,8) öğrenci doğru cevap verirken 60 (% 51,7) öğrenci bilmiyorum şeklinde görüş bildirmiştir. Ortalama puan değeri en yüksek olan üçüncü madde ise; 0,3621 ortalama puanla buhara ve Semerkant şehirlerinin hangi ülke sınırları içerisinde olduğuna ilişkin farkındalığı ölçmeyi amaçlayan 6. maddedir. Öğrencilerin 54'ü (% 46,6) ilgili maddeye doğru cevap verirken, 50 (% 43,1) öğrenci bilmediğini ifade etmiştir.

Türk Dünyasının yetiştirdiği en tanınmış fikir adamlarından olan Gaspıralı İsmail Bey'in yaşadığı coğrafyanın neresi olduğuna ilişkin farkındalığı ölçmeyi amaçlayan 13. madde en çok Mühendislik Fakültesi öğrencisi tarafından “bilmiyorum” seçeneğinin işaretlendiği maddedir. Bunu 87 öğrencinin bilmiyorum cevabını verdiği

1992 yılında Türk Cumhuriyetlerinin kendi sosyal yapısını üretmesi ve teknik alt yapı konusunda eksiklerinin giderilmesi amacıyla kurulan teşkilatın adı TİKA' yı konu alan 29. madde ve 84 öğrencinin bilmiyorum cevabını verdiği Gagavuz Türklerini konu alan 16. madde izlemektedir.

Anket formunda yer alan 50 maddenin 2'sinde yanlış cevap verenlerin,6'sında doğru cevap verenlerin, 42'sinde "bilmiyorum" seçeneğini işaretleyenlerin sayısı en yüksek çıkmıştır. Başka bir ifadeyle 50 sorunun 42'sinde doğrudan bilmiyorum seçeneğini işaretleyen öğrenci sayısı daha fazladır.

Mühendislik fakültesinde öğrenim gören öğrencilerinin Türk Dünyasının fiziki coğrafyası ile ilişkili sorulardan aldıkları puan ortalaması: 0,1829'dir. En düşük sıfırın altında puan değerine sahip Türk dünyası Coğrafyasında yetiştirilen karakul koyunları ile ilgili 30. Madde ($\bar{X} = -,0603$)'dir. Diğer en düşük ikinci soru $\bar{X} = ,0000$ puan değeri ile Doğu Türkistan'da yer alan tarım havzası ile ilgili 35. Madde ve en düşük üçüncü soru Aral gölü ile ilgili 41. Madde ($\bar{X} = ,0630$)'dur. En yüksek puan değerine sahip Türk Dünyası Coğrafyasının sınırları ile ilgili 1. Madde ($\bar{X} = ,2845$),en yüksek ikinci puan değerine sahip Altay dağları ile ilgili 36. Madde ($\bar{X} = ,2414$) ve üçüncü en yüksek puan değerine sahip Tanrı dağları ile ilgili 42. Madde ($\bar{X} = ,2155$)'dir. Bilmiyorum seçeneğinin en fazla işaretlendiği Fergana vadisi ile ilgili 32. Madde (95) en fazla ikinci bilmiyorum seçeneğinin işaretlendiği Taklamakan çölü ile ilgili 31. Madde (91)'dir. Karakum çölü ile ilgili 30. Madde (89) ve Aral gölü ile ilgili 42. Madde (89) üçüncü en fazla bilmiyorum seçeneğinin işaretlendiği maddeler arasında gösterilebilir.

İlgili fakültede öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyasının beşeri coğrafyası ile ilgili sorulardan aldıkları puan ortalaması: 0,188'dir. En düşük puan değerine sahip Türkmenistan'da yetiştirilen Karakul koyunları ile ilgili 47. Madde ($\bar{X} = -,2155$) ikinci en düşük puan değerine sahip İran'da yaşayan Azerbaycan Türkleriyle ilgili 23. Madde ($\bar{X} = -,0776$) ve üçüncü en düşük puan değerine sahip Özbekistan'ın doğalgaz varlığı ile ilgili 49. Madde ($\bar{X} = -,0517$)'dir. En yüksek puan değerine sahip Suriye'de yaşayan Türk nüfusu ile ilgili 17.madde ($\bar{X} = ,5086$)'dir. En yüksek ikinci puan değerine sahip Bulgaristan'da yaşayan Türk nüfusu ile ilgili 19. Madde (,4138) ve en yüksek üçüncü puan değerine sahip Semerkand ve Buhara şehirleri ile ilgili

6.madde ($\bar{X} = 3,3621$)'dir. Bilmiyorum seçeneğinin en fazla işaretlendiği İsmail Gaspıralı ile ilgili 13.madde (97) olduğu görülmektedir. Bilmiyorum seçeneğinin ikinci en fazla işaretlenen başbakanlığa bağlı olan TİKA ile ilgili 29. Madde (87)'dir. Üçüncü en fazla bilmiyorum seçeneğinin işaretlendiği Gagavuz Türkleri ile ilgili 16. Madde (84) olduğu görülmektedir.

Tablo 6. İİBF’de Öğrenim Gören Öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Dair Betimsel İstatistikler

İktisadi İdari Bilimler Fakültesi															
	-1		0		1		$\bar{X}$		-1		0		1		$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%			f	%	f	%	f	%	
1	26	14,7	81	45,8	70	39,5	,2486	26	42	23,7	64	36,2	71	40,1	,1638
2	57	32,2	61	34,5	59	33,3	,0113	27	15	8,5	101	57,1	61	34,5	,2599
3	51	28,8	63	35,6	63	35,6	,0678	28	16	9,0	101	57,1	60	33,9	,2489
4	56	31,6	54	30,5	67	37,9	,0621	29	17	9,6	121	68,4	39	22,0	,1243
5	25	14,1	87	49,2	65	36,7	,2260	30	16	9,0	129	72,9	32	18,1	,0904
6	32	18,1	56	31,6	89	50,3	,3220	31	17	9,6	119	67,2	41	23,2	,1356
7	18	10,2	125	70,6	34	19,2	,0904	32	20	11,3	131	74,0	26	14,7	,0339
8	44	24,9	73	41,2	60	33,9	,0904	33	20	11,3	111	62,7	46	26,0	,1469
9	25	14,1	51	28,8	101	57,1	,4294	34	23	13,0	122	68,9	32	18,1	,0508
10	22	12,4	121	68,4	34	19,2	,0678	35	24	13,6	117	66,1	36	20,3	,0678
11	20	11,3	118	66,7	39	22,0	,1073	36	28	15,8	105	59,3	44	24,9	,0904
12	18	10,2	88	49,7	71	40,1	,2994	37	28	15,8	90	50,8	59	33,3	,1751
13	20	11,3	125	70,6	32	18,1	,0678	38	14	7,9	137	77,4	26	14,7	,0678
14	41	23,2	69	39,0	67	37,9	,1469	39	20	11,3	113	63,8	44	24,9	,1356
15	22	12,4	107	60,5	48	27,1	,1469	40	24	13,6	128	72,3	128	72,3	,0056
16	27	15,3	124	70,1	26	14,7	-,0056	41	16	9,0	116	65,5	45	25,4	,1638
17	18	10,2	92	52,0	67	37,9	,2768	42	18	10,2	118	66,7	41	23,2	,1299
18	75	42,4	76	42,9	26	14,7	-,2768	43	27	15,3	111	62,7	39	22,0	,0678
19	8	4,5	124	70,1	45	25,4	,2090	44	50	28,2	84	47,5	43	24,3	-,0395
20	55	31,1	72	40,7	50	28,2	-,0282	45	29	16,4	95	53,7	53	29,9	,1356
21	13	7,3	123	69,5	41	23,2	,1582	46	26	14,7	109	61,6	42	23,7	,0904
22	44	24,9	98	55,4	35	19,8	-,0508	47	16	9,0	131	74,0	30	16,9	,0791
23	33	18,6	99	55,9	45	25,4	,0678	48	25	14,1	71	40,1	81	45,8	,3164
24	25	14,1	105	59,3	47	26,6	,1243	49	45	25,4	100	56,5	32	18,1	-,0734
25	32	18,1	101	57,1	44	24,9	,0678	50	33	18,6	122	68,9	22	12,4	-,0621
16 soru (1-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44)/Toplam Puan =0,098								Fiziki Coğrafya						1,5705	
34 soru / Toplam Puan =0,116								Beşeri ve Ekonomik Coğrafya						3,9609	
Genel Toplam														5,5314	

Tablo 6’ ya göre Uşak Üniversitesi İİBF’ sinde öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin genel ortalamanın altında çok düşük ($\bar{X}$ =5,5314) olduğu görülmüştür.

Toplam 50 maddeden 6'sının (16-18-20-22-44-49) ortalama puan değeri sıfırın altındadır. Bunlar içerisinde en düşük ortalama puan -0,2768 ile Balkanlardaki Türk nüfusu ile ilgili içeriği olan 18. maddedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 76'sı (%42,9) ilgili maddenin doğru ya da yanlış olduğunu bilmediğini ifade ederken 75 (%42,4) öğrencinin ise Balkanlardaki Türk nüfusunun dağılışına ilişkin yanlış bilgiye sahip oldukları ortaya çıkmıştır. İkinci sırada en düşük ortalama ($\bar{X} = ,0517$) sahip olan madde Türk Dünyasının Doğal gaz zenginliği ile ilgili olan 49. maddedir. Araştırmaya katılan İİBF öğrencilerinin 45'i ilgili maddeye yanlış cevap verirken, 100 öğrenci ilgili maddeyi bilmiyorum olarak işaretlemiştir. Balkanlardaki Türk eserlerinden en tanınmışlarından biri olan Mostar Köprüsünü konu alan maddeye ilişkin İİBF öğrencilerinin farkındalık puanı ($\bar{X} = ,0508$) ise 3. sırada en düşük olduğu görülmüştür. Bunları sırasıyla -0,0395 ortalama puanla iklim konulu 44. Madde, -0,0282 ortalama puanla Balkan ve Irak'taki Türk yerleşmelerini konu alan 20. Madde ve -0,0056 ortalama puanla Gagavuz Türklerini konu alan 16. Madde takip etmektedir.

Yenisey yazıtlarına ilişkin farkındalığı ölçmeyi amaçlayan 9. madde İİBF öğrencilerinin farkındalık ortalama puanı en yüksek ($\bar{X} = ,4294$) olmaktadır. Başka bir ifadeyle İİBF'sinde araştırmaya katılan toplam 177 öğrenciden 101'i (%57,1) Yenisey yazıtlarının bulunduğu yeri doğru olarak bilmektedir. 51 (%28,8) öğrenci ise bu maddeye "bilmiyorum" seçeneğini işaretleyerek cevap vermiştir. Bu soruyu 0,3220 ortalama puanla Buhara ve Semerkant şehirlerinin hangi ülke sınırları içerisinde olduğuna ilişkin farkındalığı ölçmeyi amaçlayan 6. maddedir. Öğrencilerin 89'u (50,3) ilgili maddeye doğru cevap verirken, 56 (31,6) öğrenci bilmediğini ifade etmiştir.

Anket formunda yer alan 50 maddenin 0'inde yanlış cevap verenlerin, 4'ünde doğru cevap verenlerin 41'inde "bilmiyorum" seçeneğini işaretleyenlerin sayısı en yüksek çıkmıştır. Başka bir ifadeyle 50 sorunun 41'inde doğrudan bilmiyorum seçeneğini işaretleyen öğrenci sayısı daha fazladır.

İİBF' sinde öğrenim gören öğrencilerinin Türk Dünyasının fiziki coğrafyası ile ilişkili sorulardan aldıkları puan ortalaması: 0,098'dir. En düşük sıfırın altında puan değerine sahip Türk dünyası Coğrafyasında görülen iklim türleri ile ilgili 44. Madde ($\bar{X} = -,0395$)'dir. Diğer en düşük ikinci soru $\bar{X} = ,0056$ puan değeri ile Balkaş gölü

ile ilgili 40. Madde'dir. En düşük üçüncü madde Fergana vadisi ile ilgili 32. Madde ($\bar{X} = ,0339$)'dur. En yüksek puan değerine sahip Türk Dünyası Coğrafyasının sınırları ile ilgili 1. Madde ($\bar{X} = ,2486$), en yüksek ikinci puan değerine sahip Türkmenistan'ın yeryüzü şekilleri ile ilgili 37. Madde ($\bar{X} = ,1751$) ve üçüncü en yüksek puan değerine sahip Aral gölü ile ilgili 41. Madde ($\bar{X} = ,1638$)'dir. Bilmiyorum seçeneğinin en fazla işaretlendiği Issık gölü ile ilgili 38. Madde (137) en fazla ikinci bilmiyorum seçeneğinin işaretlendiği Fergana vadisi ile ilgili 32. Madde (131)'dir. Karakum çölü ile ilgili 30. Madde (129) bilmiyorum seçeneğinin işaretlendiği maddeler arasında gösterilebilir.

İlgili fakültede öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyasının beşeri coğrafyası ile ilgili sorulardan aldıkları puan ortalaması: 0,116'dir. En düşük sıfırın altında puan değerine sahip Yunanistan'da yaşayan Türklerle ile ilgili 18. Madde ($\bar{X} = -,2768$)'dir. ikinci en düşük puan değerine sahip Özbekistan'ın doğalgaz varlığı ile ilgili 49. Madde ($\bar{X} = -,0734$) ve üçüncü en düşük puan değerine sahip Türkiye'nin Türk cumhuriyeti ile ilgili 50. Madde ($\bar{X} = -,0621$)'dir. En yüksek puan değerine sahip Göktürk alfabesi ile yazılmış yenisey yazıtları ile ilgili 9.madde ($\bar{X} = ,4294$) en yüksek ikinci puan değerine sahip Semerkand ve Buhara şehirleri ile ilgili 6. Madde ($\bar{X} = ,3220$) ve en yüksek üçüncü puan değerine sahip Azerbaycan'ın sahip olduğu petrol rezervi ile ilgili 48.madde ($\bar{X} = ,3164$)'dir. Bilmiyorum seçeneğinin en fazla işaretlendiği 47.madde (131) olduğu görülmektedir. Bilmiyorum seçeneğinin ikinci en fazla işaretlendiği Kazakistan'da bulunan Baykonur uzay üssü ile ilgili 7. madde (125)'dir. Bilmiyorum seçeneğinin üçüncü en fazla işaretlenen 16-19. Maddelerde (124)'dir.

Tablo 7. Fen Edebiyat Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Sorulara Yönelik Farkındalık Düzeylerine Dair Betimsel İstatistikler

Fen Edebiyat Fakültesi															
	-1		0		1		$\bar{X}$		-1		0		1		$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%			f	%	f	%	f	%	
1	24	12,2	85	43,1	88	44,7	,3249	26	49	24,9	61	31,0	87	44,2	,1929
2	95	48,2	29	14,7	73	37,1	-,1117	27	17	8,6	78	39,6	102	51,8	,4315
3	91	46,2	52	26,4	54	27,4	-,1878	28	16	8,1	95	48,2	86	43,7	,3553
4	100	50,8	44	22,3	53	26,9	-,2386	29	11	5,6	118	59,9	68	34,5	,2893
5	33	16,8	59	29,9	105	53,3	,3655	30	24	12,2	106	53,8	67	34,0	,2183
6	32	16,2	35	17,8	130	66,0	,4975	31	27	13,7	100	50,8	70	35,5	,2183
7	18	9,1	130	66,0	49	24,9	,1574	32	25	12,7	134	68,0	38	19,3	,0660
8	41	20,8	76	38,6	80	40,6	,1980	33	27	13,7	100	50,8	70	35,5	,2183
9	18	9,1	30	15,2	149	75,6	,6650	34	14	7,1	137	69,5	46	23,4	,1624
10	23	11,7	126	64,0	48	24,4	,1269	35	28	14,2	110	55,8	59	29,9	,1574
11	8	4,1	115	58,4	74	37,6	,3350	36	20	10,2	101	51,3	76	38,6	,2843
12	40	20,3	73	37,1	84	42,6	,2234	37	33	16,8	95	48,2	69	35,0	,1751
13	15	7,6	119	60,4	63	32,0	,2437	38	23	11,7	101	51,3	73	37,1	,0678
14	60	30,5	72	36,5	65	33,0	,0254	39	30	15,2	108	54,8	59	29,9	,1356
15	14	7,1	116	58,9	67	34,0	,0290	40	18	9,1	137	69,5	42	21,3	,0056
16	25	12,7	134	68,0	38	19,3	,0660	41	23	11,7	111	56,3	63	32,0	,1638
17	23	11,7	83	42,1	91	46,2	,3452	42	16	8,1	122	61,9	59	29,9	,1299
18	93	47,2	66	33,5	38	19,3	-,2792	43	29	14,7	126	64,0	42	21,3	,0678
19	12	6,1	112	56,9	73	37,1	,3096	44	61	31,0	76	38,6	60	30,5	-,0395
20	92	46,7	65	33,0	40	20,3	-,2640	45	36	18,3	102	51,8	59	29,9	,1356
21	15	7,6	108	54,8	74	37,6	,2995	46	30	15,2	106	53,8	61	31,0	,0904
22	43	21,8	96	48,7	58	29,4	,0761	47	26	13,2	114	57,9	57	28,9	,0791
23	53	26,9	81	41,1	63	32,0	,0508	48	25	12,7	53	26,9	119	60,4	,3164
24	35	17,8	94	47,7	68	34,5	,1675	49	56	28,4	91	46,2	50	25,4	-,0734
25	27	13,7	88	44,7	82	41,6	,2792	50	33	16,8	123	62,4	41	20,8	-,0621
16 soru (1-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44)/Toplam Puan =0,147								Fiziki Coğrafya						2,356	
34 soru / Toplam Puan =0,151								Beşeri ve Ekonomik Coğrafya						5,1344	
								Genel Toplam						7,4904	

Tablo 7'ye göre Uşak Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde Öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin çok düşük ($\bar{X} = 7,4904$) olduğu görülmüştür.

Toplam 50 maddeden 8'inin (2-3-4-18-20-44-49-50) ortalama puan değeri sıfırın altındadır. Bunlar içerisinde en düşük ortalama puan -0,2792 ile Balkanlardaki Türk nüfusu ile ilgili içeriği olan 18. Maddedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 93'ü (%47,2) Balkanlardaki Türk nüfusunun dağılışına ilişkin yanlış bilgiye sahip oldukları görülmüştür. Yine araştırmaya katılan öğrencilerin 66'sı (%33,3) ilgili sorunu “bilmiyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir.

Balkanlardaki en önemli Türk yerleşmelerinden biri olan Üsküp şehrinin yeri ile ilgili 20. Madde Fen Edebiyat Fakültesi Öğrencileri için farkındalık ortalama puanı -0,2054 ile en düşük ikinci maddedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 65'i ilgili maddenin doğru ya da yanlış olduğunu bilmediğini ifade ederken 92 öğrencinin ise Üsküp şehrinin yerinin nerede olduğunun farkında olmadıkları ortaya çıkmıştır. Üçüncü sırada en düşük ortalamaya ($\bar{X} = -2386$) sahip olan madde ise Türkiye'nin Türk Dünyası ile Kara sınırını konulan 4. Maddedir. Araştırmaya katılan Fen Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin 100'ü (%50,8) ilgili maddeye yanlış cevap verirken, 44 öğrenci ilgili maddeyi bilmiyorum olarak işaretlemiştir.

Göktürk Kitabelerinin yerinin nerede olduğunun farkındalığını ölçmeyi amaçlayan 9. madde farkındalık ortalama puanı en yüksek ($\bar{X} = 6650$) olandır. Başka bir ifadeyle Fen Edebiyat fakültesinden araştırmaya katılan toplam 19 öğrenciden 149'ü (%75,6) Göktürk Kitabelerinin yerini doğru bilmiştir. Ortalama puan değeri en yüksek olan ikinci madde ise; 0,4975 ortalama puanla Buhara ve Semerkant şehirlerinin hangi ülke sınırları içerisinde olduğuna ilişkin farkındalığı ölçmeyi amaçlayan 6. maddedir. Öğrencilerin 130'u (%66) ilgili maddeye doğru cevabını verirken, 35 öğrenci bilmediğini ifade etmiştir.

Bu soruyu 0,4315 ortalama puanla Kırım Özerk Cumhuriyetinde yaşanan güncel olaylara ilişkin farkındalığı ölçmeyi amaçlayan 27. madde takip etmektedir. Bu maddeye 102 öğrenci doğru cevap verirken 78 öğrenci bilmiyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin en çoğunun “bilmiyorum” yanıtını verdikleri madde Turan Ovası ile ilişkili olan 34. ve Balkaş Gölü ile ilişkili olan 40.

maddeleridir. Her iki maddeye ilişkin 137 öğrenci “Bilmiyorum” cevabını vermişlerdir. Bunu 134 öğrencinin bilmiyorum cevabını verdiği Gagavuz Türklerini konu alan 16. madde ve Fergana vadisini konu alan 32. maddeler izlemektedir.

Anket formunda yer alan 50 maddenin 5’inde yanlış cevap verenlerin, 10’unda doğru cevap verenlerin 35’inde “bilmiyorum” seçeneğini işaretleyenlerin sayısı en yüksek çıkmıştır. Başka bir ifadeyle 50 maddenin 35’inde doğrudan bilmiyorum seçeneğini işaretleyen öğrenci sayısı daha fazladır.

Fen Edebiyat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerinin Türk Dünyasının fiziki coğrafyası ile ilişkili sorulardan aldıkları puan ortalaması: 0,147’dir. En düşük sıfırın altında puan değerine sahip Türk Dünyası Coğrafyasında görülen iklim tipleri ile ilgili 44. Madde ($\bar{X} = -,0395$)’dir. En düşük puan değerine sahip ikinci Balkaş Gölü ile ilgili 40. Madde ($\bar{X} = ,0056$) ve en düşük üçüncü puan değerine sahip Fergana vadisi ile ilgili 32. Madde $\bar{X} = ,0660$ ’dir. En yüksek puan değerine sahip Türk Dünyası Coğrafyası sınırları ile ilgili 1.madde ($\bar{X} = ,3249$)’dir. En yüksek ikinci puan değerine sahip Altay Dağları ile ilgili 36. Madde ($\bar{X} = ,2843$) ve en yüksek üçüncü puan değerine sahip 30. 31. 33. maddeleri ($\bar{X} = 2183$)’dir. Bilmiyorum seçeneğinin en fazla işaretlendiği Turan ovası ile ilgili 34. Madde ve Balkaş gölü ile ilgili 40.Madde (137)’dir. En fazla ikinci bilmiyorum seçeneğinin işaretlendiği Fergana vadisi ile ilgili 32. madde (134)’dir. En fazla üçüncü bilmiyorum seçeneğinin işaretlendiği Pamir dağları ile ilgili 43. Madde (126)’ dir.

İlgili fakültede öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyasının beşeri coğrafyası ile ilgili sorulardan aldıkları puan ortalaması: 0,116’dir. En düşük sıfırın altında puan değerine sahip Balkanlardaki Türk nüfusu ile ilgili 18. Madde ($\bar{X} = -,2792$) diğer en düşük ikinci soru $\bar{X} = -,2640$ puan değeri ile Üsküp’te yaşayan Türklerle ile ilgili 20. madde’dir. En düşük üçüncü madde Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri ile olan kara sınırı ile ilgili 4. Madde ($\bar{X} = -,2386$)’dır. En yüksek puan değerine sahip Göktürk Alfabesi ile ilgili 9. Madde ($\bar{X} = ,6650$), en yüksek ikinci puan değerine sahip Semerkand ve Buhara şehirlerle ile ilgili 6. Madde ($\bar{X} = ,4975$) ve üçüncü en yüksek puan değerine sahip Kırım özerk cumhuriyeti ile ilgili 27. Madde ($\bar{X} = ,4315$)’dir. Bilmiyorum seçeneğinin en fazla işaretlendiği Gagavuz Türkleri ile ilgili 16.madde (134) olduğu görülmektedir. Bilmiyorum seçeneğinin ikinci en fazla

işaretlendiği Kazakistan'da bulunan Baykonur uzay üssü ile ilgili 7.madde (130)'dir. Bilmiyorum seçeneğinin üçüncü en fazla işaretlenen Uluğ Beyin kurmuş olduğu rasathane ile ilgili 10. Madde (126)'dir.

Tablo 8. Diğer Fakültelerde (İslami İlimler, İletişim, Güzel Sanatlar)Öğrenim Gören Öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Sorulara Yönelik Farkındalık Düzeylerine Dair Betimsel İstatistikler

Diğer Fakülteler (İslami İlimler, İletişim, Güzel Sanatlar)															
	-1		0		1				-1		0		1		
	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$		f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$
1	6	11,5	24	46,2	22	42,3	,3077	26	6	11,5	17	32,7	29	55,8	,4423
2	18	34,6	18	34,6	16	30,8	-,0385	27	3	5,8	27	51,9	22	42,5	,3654
3	18	34,6	18	34,6	16	30,8	-,0385	28	3	5,8	29	55,8	20	38,5	,3269
4	23	44,2	12	23,1	17	32,7	-,1154	29	5	9,6	31	59,6	16	30,8	,2115
5	13	25	23	44,2	16	30,8	,0577	30	1	1,9	36	69,2	10	19,2	,2692
6	9	17,3	19	36,5	24	46,2	,2885	31	6	11,5	36	69,2	10	19,2	,0769
7	5	9,6	37	71,2	10	19,2	,0962	32	5	9,6	40	76,9	7	13,5	,0385
8	6	11,5	21	40,4	25	48,1	,3654	33	5	9,6	33	63,5	14	26,9	,1731
9	3	5,8	18	34,6	31	59,6	,5385	34	4	7,7	41	78,8	7	13,5	,0577
10	6	11,5	34	65,4	12	23,1	,1154	35	6	11,5	35	67,3	11	21,2	,0962
11	5	9,6	33	63,5	14	26,9	,1731	36	4	7,7	35	67,3	13	25	,1731
12	6	11,5	25	48,1	21	40,4	,2885	37	3	5,8	32	61,5	17	32,7	,2692
13	3	5,8	36	69,2	13	25	,1923	38	3	5,8	40	76,9	9	17,3	,1154
14	9	17,3	28	53,8	15	28,8	,1154	39	8	15,4	38	73,1	6	11,5	-,0385
15	2	3,8	39	75	11	21,2	,1731	40	5	9,6	39	75	8	15,4	,0577
16	3	5,8	34	65,4	15	28,8	,2308	41	2	3,8	28	53,8	22	42,3	,3846
17	6	11,5	30	57,7	16	30,8	,1923	42	3	5,8	37	71,2	12	23,1	,1731
18	21	40,4	20	38,5	11	21,2	-,1923	43	10	19,2	33	63,5	9	17,3	-,0192
19	4	7,7	29	55,8	19	36,5	,2885	44	15	28,8	22	42,3	15	28,8	,0000
20	10	19,2	25	48,1	17	32,7	,1346	45	6	11,5	25	48,1	21	40,4	,2885
21	5	9,6	38	73,1	9	17,3	,0769	46	12	23,1	34	65,4	6	11,5	-,1154
22	11	21,2	28	53,8	13	25	,0385	47	6	11,5	36	69,2	10	19,2	,0769
23	9	17,3	28	53,8	15	28,8	,1154	48	8	15,4	25	48,1	19	36,5	,2115
24	7	13,5	26	50	19	36,5	,2308	49	9	17,3	38	73,1	5	9,6	-,0769
25	5	9,6	28	53,8	19	36,5	,2692	50	6	11,5	35	67,3	11	21,2	,0962
16 soru (1-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44)/Toplam Puan =0,133								Fiziki Coğrafya						2,1347	
34 soru / Toplam Puan =0,164								Beşeri ve Ekonomik Coğrafya						5,5775	
								Genel Toplam						7,7122	

Tablo 8'e göre Uşak Üniversitesinin diğer fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin çok düşük ($\bar{X} = 7,7122$) olduğu görülmüştür.

Toplam 50 maddeden 8'inin (2-3-4-18-39-43-46-49) ortalama puan değeri sıfırın altındadır. Bunlar içerisinde en düşük ortalama puan $\bar{X} = -1923$ ile Balkanlardaki Türk nüfusu ile ilgili içeriği olan 18. Maddedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 21'i (%40,4) Balkanlardaki Türk nüfusunun dağılışına ilişkin yanlış bilgiye sahip oldukları görülmüştür. Yine araştırmaya katılan öğrencilerin 20'si (%38,5) ilgili sorunu "bilmiyorum" seçeneğini işaretlemişlerdir.

Özbekistan'ın pamuk üretimi ile ilgili 46. Madde diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin farkındalık ortalama puanı ($\bar{X} = -1154$) ile en düşük ikinci maddedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 12'si (%23,1) yanlış bilgiye sahip olduğu görülmüştür. ilgili maddenin doğru yada yanlış olduğunu bilmediğini ifade eden öğrenci sayısı ise 34'tür (65,4). Üçüncü sırada en düşük ortalama ($\bar{X} = -1154$) sahip olan madde ise Türkiye'nin Türk Dünyası ile Kara sınırını konulan 4. Maddedir. Araştırmaya katılan diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin 23'ü (%44,2) ilgili maddeye yanlış cevap verirken, 12'si (%23,1) ilgili maddeyi bilmiyorum olarak işaretlemiştir.

Göktürk Kitabelerinin yerinin nerede olduğunun farkındalığını ölçmeyi amaçlayan 9. madde farkındalık ortalama puanı en yüksek ($\bar{X} = 5385$) olandır. Başka bir ifadeyle diğer fakültelerden araştırmaya katılan toplam 52 öğrenciden 3'ü (%5,8) Göktürk Kitabelerinin yerini yanlış bilmiştir. Ortalama puan değeri en yüksek olan ($\bar{X} = 4423$) Türk Dünyası kültür başkenti ile ilgili ikinci madde için; Öğrencilerin 29'u (%55,8) ilgili maddeye doğru cevabını verirken, 17'si (32,7) öğrenci bilmediğini ifade etmiştir.

Bu soruyu ,3654 ortalama puanla Kırım Özerk Cumhuriyetinde yaşanan güncel olaylara ilişkin farkındalığı ölçmeyi amaçlayan 27. madde takip etmektedir. Bu maddeye 22 (%42,5) öğrenci doğru cevap verirken 27 (%51,9) öğrenci bilmiyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Diğer fakültelerde öğrenim gören öğrenciler arasında en çoğunun "bilmiyorum" yanıtını verdikleri madde Turan ovası ile ilişkili olan 34. maddeye ilişkin 41 öğrenci

“Bilmiyorum” cevabını vermişlerdir. Bunu 40 öğrencinin bilmiyorum cevabını verdiği Issık gölünü konu alan 38. madde ve Fergana vadisini konu alan 32. maddeler izlemektedir.

Anket formunda yer alan 50 maddenin 2’sinde yanlış cevap verenlerin, 4’ünde doğru cevap verenlerin, 41’inde “bilmiyorum” seçeneğini işaretleyenlerin sayısı en yüksek çıkmıştır. 2. Ve 3. Maddeler de ise “bilmiyorum” seçeneğini işaretleyenler ile yanlış cevap verenlerin sayısı eşit çıkmıştır. 44. madde de ise doğru ve yanlış cevap verenlerin sayısı eşit çıktığı görülmüştür. Başka bir ifadeyle 50 maddenin 41’inde doğrudan bilmiyorum seçeneğini işaretleyen öğrenci sayısı daha fazladır.

Diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerinin Türk Dünyasının fiziki coğrafyası ile ilişkili sorulardan aldıkları puan ortalaması: 0,133’dür. En düşük sıfırın altında puan değerine sahip KKTC’de bulunan beş parmak dağları ile ilgili 39. Madde ($\bar{X} = -,0385$)’dir. En düşük puan değerine sahip ikinci Pamir Dağları ile ilgili 43. Madde ($\bar{X} = -,0192$) ve en düşük üçüncü puan değerine sahip Türk Dünyası Coğrafyasında görülen iklim türleri ile ilgili 44. madde ($\bar{X} = ,0000$)’dir. En yüksek puan değerine sahip Aral gölü ile ilgili 41. madde ($\bar{X} = ,3846$)’dir. İkinci en yüksek puan değerine sahip Türk Dünyasının sınırları ile ilgili 1. Madde ($\bar{X} = ,3077$)’dir. Üçüncü en yüksek puana sahip Türkmenistan’ın Fiziki Coğrafyası ile ilgili 30-37.maddeleridir($\bar{X} = ,2692$). Bilmiyorum seçeneğinin en fazla işaretlendiği Turan ovası ile ilgili 34. madde (41)’dir. Bilmiyorum seçeneğinin ikinci en fazla işaretlendiği Fergana vadisi ile ilgili 32. Madde ve Issık gölü ile ilgili 38. Madde (40)’dir. En fazla üçüncü bilmiyorum seçeneğinin işaretlendiği Balkaş gölü ile ilgili 40. madde (39)’dir.

İlgili fakültede öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyasının beşeri coğrafyası ile ilgili sorulardan aldıkları puan ortalaması: 0,164’dır. En düşük sıfırın altında puan değerine sahip Balkanlardaki Türk nüfusu ile ilgili 18. Madde ($\bar{X} = -,1923$) diğer en düşük ikinci soru , -1154 puan değeri ile Özbekistan’daki pamuk üretimi ile ilgili 46. Madde ve Türkiye’nin Bağımsız Türk Cumhuriyetleri ile olan kara sınırı ile ilgili 4. Madde ($\bar{X} = -,1154$)’dir. En düşük üçüncü madde Özbekistan’ın doğalgaz rezervi ile ilgili 49.madde ($\bar{X} = -,0769$)’dir. En yüksek puan değerine sahip Göktürk Alfabesi ile ilgili 9. Madde ($\bar{X} = ,5385$), en yüksek ikinci puan değerine sahip Türk Dünyası kültür başkenti ile ilgili 26. Madde ($\bar{X} = ,4423$) ve üçüncü en yüksek puan değerine

sahip Talas savaşı ile ilgili 8. Madde ve Kırım özerk cumhuriyeti ile ilgili 27. Madde ($\bar{X} = ,3654$)’dir. Bilmiyorum seçeneğinin ikinci en fazla işaretlendiği KKTC ile ilgili 15. Madde ve Batı Trakya’da yaşayan Türklerle ilgili 21. Madde (38) olduğu görülmektedir. Bilmiyorum seçeneğinin üçüncü en fazla işaretlendiği Kazakistan’da bulunan Baykonur uzay üssü ile ilgili 7.madde (37)’dir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Üniversite Öğrencilerinin Fakülte Değişkenine Göre Bağımsız Türk Cumhuriyetleri’nin Adı, Başkenti, Konumu ve Bayrağına İlişkin Farkındalık Düzeyleri Nedir?” sorusu araştırmanın beşinci alt problemini oluşturmaktadır. Problemin çözümüne ilişkin bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Fakültelere Göre Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Adı, Başkenti, Konumu ve Bayrağına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler

	Eğitim				Mühendislik				İİBF				Fen Edebiyat				Diğer*				
ÜLKELER	Doğru	Yüzde	Cevapsız	Toplam	Doğru	Yüzde	Cevapsız	Toplam	Doğru	Yüzde	Cevapsız	Toplam	Doğru	Yüzde	Cevapsız	Toplam	Doğru	Yüzde	Cevapsız	Toplam	G.TOPLAM
	f	%	f	f	f	%	f	f	f	%	f	f	f	%	f	f	f	%	f	f	f
Azerbaycan	182	70,5	76	258	58	50	58	116	73	41,2	104	177	131	65,8	68	199	27	54	23	50	800
KKTC	175	67,8	83	258	58	50	58	116	58	32,7	119	177	112	56,2	87	199	20	40	30	50	800
Kazakistan	77	29,8	181	258	22	19	94	116	22	12,4	155	177	73	36,6	126	199	8	16	42	50	800
Özbekistan	94	36,4	164	258	22	19	94	116	30	16,9	147	177	55	27,6	144	199	11	22	39	50	800
Türkmenistan	107	41,4	151	258	26	22,4	90	116	28	15,8	149	177	91	45,7	108	199	9	18	41	50	800
Kırgızistan	82	31,7	176	258	12	10,3	104	116	25	14,1	152	177	52	26,1	147	199	9	18	41	50	800

Tabloda verilen bilgilere göre Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin %70,5 i Azerbaycan'ı Bağımsız Türk Cumhuriyeti olduğunu doğru cevaplayarak en fazla bilinen bağımsız Türk Cumhuriyeti olmuştur. KKTC'ni ise %67,8 öğrenci doğru bilmiştir. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin en az bildiği Türk Cumhuriyeti ise Kırgızistan olmuştur.

Mühendislik Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin %50 si (58 öğrenci) Azerbaycan'ın ve KKTC'nin Bağımsız Türk Cumhuriyeti olduğunu bilmiştir. % 19 u (22 öğrenci) Kazakistan ve Özbekistan'ın Bağımsız Türk Cumhuriyeti olduğunu doğru bilmiştir. Öğrencilerin %22,4 ü (26 öğrenci) Türkmenistan cevabı vermiştir. En az bilinen bağımsız Türk Cumhuriyeti % 10,3 (12 öğrenci) ile Kırgızistan olmuştur.

İİBF'de öğrenim gören öğrencilerin % 41,2 si (73 öğrenci) Azerbaycan'ı doğru bilirken KKTC'ni bilenlerin oranı %32,7 (58 öğrenci) dir. Kazakistan'ı bilenlerin oranı % 12,4 (22 öğrenci) , Özbekistan cevabı verenlerin oranı %16,9 (30 öğrenci), Türkmenistan cevabı veren öğrencilerin oranı ise % 15,8 (28 öğrenci) dir. Kırgızistan cevabı veren öğrencilerin oranı ise % 14,1 (25 öğrenci) ile en az bilinen Türk Cumhuriyetidir.

Fen Edebiyat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin % 65,8 (131 öğrenci) Azerbaycan cevabı verirken KKTC cevabı verenlerin oranı % 56,2 (112 öğrenci) olduğu görülmektedir. % 45,7 si (91 öğrenci) Türkmenistan'ı doğru bilirken Kazakistan yanıtı verenlerin oranı %36,6 (73 öğrenci) olduğu görülmüştür. Özbekistan'ı Bağımsız Türk Cumhuriyeti olarak cevap verenlerin oranı % 27,6 (55 öğrenci) iken Eğitim, İİBF Mühendislik Fakültelerinde olduğu gibi % 26,1 (52 öğrenci) ile en az bilinen Bağımsız Türk Cumhuriyeti Kırgızistan olmuştur.

Diğer fakültelerde (İletişim, Güzel Sanatlar, İslami İlimler) öğrenim gören öğrencilerin %54'ü (27 öğrenci) Azerbaycan'ı bilirken % 40'ı (20 öğrenci) KKTC cevabı vermiştir. % 22'si (11 öğrenci) Özbekistan'ı, % 18'i (9 öğrenci) Türkmenistan ve Kırgızistan'ı doğru bilmiştir. %16'sı (8 öğrenci) Kazakistan cevabını vermiştir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Üniversite Öğrencilerinin Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinden ilk akla gelen hangisidir? ” sorusu araştırmanın altıncı alt problemini oluşturmaktadır. Problemin çözümüne ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 10. Bağımsız Türk Cumhuriyetleri Tercih Sıralaması

Ülkeler	Azerbaycan	KKTC	Kazakistan	Kırgızistan	Türkmenistan	Özbekistan
1.Sıra	206	186	27	38	28	13
2.Sıra	150	98	35	18	50	60
3.Sıra	27	89	55	36	53	36
4.Sıra	13	20	49	41	55	43
5.Sıra	16	7	21	17	61	41
6.Sıra	55	18	13	28	11	17
Toplam	467	418	200	178	258	210

Tablo 10’a göre üniversite öğrencilerinin Bağımsız Türk Cumhuriyetlerine ait bölüme verdikleri cevaplara bakıldığında Azerbaycan’ı ilk sırada yazan öğrenci sayısı 206’dır. KKTC’yi 186 öğrenci ilk sıraya yazmıştır. İlk sırada en az yazılan (13 öğrenci) bağımsız Türk Cumhuriyeti Özbekistan olduğu görülmektedir. İkinci sırada en çok yazılan (150 öğrenci) ülke yine Azerbaycan’dır. KKTC’ni 98 öğrenci ikinci sırada yazmıştır. İkinci sırada en az bağımsız Türk cumhuriyeti 18 öğrenci ile Kırgızistan olmuştur. Altıncı ve son sırada Azerbaycan 55 öğrenci tarafından yazılmıştır. KKTC yazarların sayısı yine Azerbaycan’ın gerisinde kalarak 18 öğrenci tarafından cevap olarak verilmiştir. Tablonun geneline baktığımızda 467 öğrenci Azerbaycan cevabı verdiği görülürken KKTC yazarların sayısı ise 418 olduğu görülmektedir. Türkmenistan yazarların sayısı 258, Özbekistan cevabı veren öğrencilerin sayısı 210, Kazakistan yazarların sayısı ise 200 olduğu ortaya çıkmaktadır. En az Kırgızistan cevabı (178 öğrenci) verildiği görülmektedir.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Üniversite Öğrencilerinin Türklerin, Bağımsız Türk Cumhuriyetleri Dışında, Özerk (Yarı Bağımsız) Olarak Yaşadıkları Yerlere İlişkin Farkındalık Düzeyleri Nedir?” sorusu araştırmanın yedinci alt problemini oluşturmaktadır. Problemin çözümüne ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 11. Üniversite Öğrencilerinin Türklerin, Bağımsız Türk Cumhuriyetleri Dışında, Özerk (Yarı Bağımsız) Olarak Yaşadıkları Yerlere İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler

Özerk Türk Cumhuriyetleri	Doğru Bilen	Özerk Türk Cumhuriyetleri	Doğru Bilen
Doğu Türkistan	87*	Dağıstan	13
Nahçıvan	50	Tuva	7
Saha-Yakutistan	41	Karakalpak	3
Başkurdistan	28	Kabarday- Balkar	2
Gagavuz	31*	Tataristan	34*
Çuvaşistan	15		

*Ankete katılan öğrenciler tarafından işaretli Özerk Türk Cumhuriyetlerine yönelik dolaylı cevaplar verilmiştir. Verilen cevaplar doğru kabul edilmiştir.

Tablo11’e göre, Özerk Türk Cumhuriyetlerinden olan Doğu Türkistan’ı 87 öğrenci doğru bilerek en çok yazılan Özerk Türk Cumhuriyeti olmuştur. Nahçıvan’ı 50 öğrenci, Saha- Yakutistan’ı 41 öğrenci, Gagavuz’a 31 öğrenci doğru cevap vermiştir. En az bilinen Kabarday –Balkar Özerk Türk Cumhuriyeti’ni ise sadece 2 öğrencinin doğru olarak yazdığı tespit edilmiştir.

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusu araştırmanın sekizinci alt problemini oluşturmaktadır. Problemin çözümüne ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 12.Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	497	7,7163	7,40137	798	-1,064	.001
Erkek	303	8,3333	8,79482			

Üniversite öğrencilerinin Türk dünyası coğrafyasına yönelik farkındalık puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(798)} = -1,064$, $p < 0,05$]. Erkek öğrencilerin Türk dünyası coğrafyasına yönelik farkındalık puanları ($\bar{X} = 8,3333$) , kız öğrencilerin Türk dünyası coğrafyasına yönelik farkındalık puanlarına ($\bar{X} = 7,7163$) göre daha olumludur. Bu bulgu, erkek öğrencilerinin kız öğrencilere göre Türk dünyası coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre Türk Dünyası Coğrafyası farkındalığının yüksek olması Türk Dünyası ile ilgili konulara karşı daha fazla ilgi duyması ile alakalı olabilir.

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeyleri Fakülte Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?” sorusu araştırmanın dokuzuncu alt problemini oluşturmaktadır. Problemin çözümüne ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 13.Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Fakülteler Açısından Fiziki, Beşeri ve Toplam Puanlarının Karşılaştırılması

	Ortalama Puan		
Fakülteler	Fiziki	Beşeri	Toplam
Eğitim	2,9264	6,4187	9,3451
Mühendislik	1,802	5,7329	7,5349
İİBF	1,5705	3,9609	5,5314
Fen Edebiyat	2,356	5,1344	7,4904
Diğer*	2,1347	5,5775	7,7122

* İslami İlimler, Güzel Sanatlar, İletişim

Tablo 13’de Türk Dünyası Coğrafyası farkındalık anketinde yer alan fiziki ve beşeri alanlara göre hazırlanan sorulardan üniversite öğrencilerinin aldıkları puanların fakültelere göre dağılımına bakıldığında, fakültelerin tamamında öğrenim gören öğrencilerin “değerlendirme cetveline göre” çok düşük farkındalık düzeyine sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin genelinin farkındalık düzeyleri çok düşük olmasına rağmen Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin fiziki ve beşeri alanlardaki puan ortalamaları ($\bar{X}$ =9.3451) diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. İkinci en yüksek ortalama puana sahip Diğer fakültelerde (İslami İlimler, Güzel Sanatlar, İletişim) öğrenim gören öğrencilerin ortalama puanı $\bar{X}$ = 7,7122’dir. Coğrafya ve Tarih bölümünde bu fakültede yer aldığı ve bu bölümlerde okutulan Türk kültür ve coğrafyası ile ilişkili konularda dikkate alındığında Fen Edebiyat fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin ortalama puanlarının çok düşük olması dikkat çekicidir. Mühendislik fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin fiziki ve beşeri puan ortalamalarının($\bar{X}$ =7,5349), Fen Edebiyat fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamaları ile kıyaslandığında yüksek çıkması dikkat çekicidir. En düşük puan ortalamasına ($\bar{X}$ =5,5314) İktisadi İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 14. Üniversite Öğrencilerinin Fakülte Değişkenine Göre Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Gruplar	1660,807	4	415,202	6,745	,000	2-3
Arası						1-3
Grup İçi	48941,193	795	61,561			
Toplam	50602,000	799				

(1) Eğitim Fakültesi (2) Fen Edebiyat (3) İİBF

Analiz sonuçları, Üniversite öğrencilerinin Türk dünyası coğrafyası farkındalık puanları ile fakülte değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$F_{(4-795)} = 6,745$, $p < .05$]. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin farkındalık puanları, öğrenim gördükleri fakülteye bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Farkındalık puanları arasında farkların hangi fakülteler arasında olduğunu bulmak amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre Eğitim fakültesinde ($\bar{X} = 9,3450$) öğrenim gören öğrencilerin farkındalıkları İİBF’de ($\bar{X} = 5,5311$) öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Fen Edebiyat Fakültesinde ($\bar{X} = 7,4904$) öğrenim gören öğrenciler İİBF’de öğrenim gören öğrencilere göre Türk Dünyası Farkındalık puanlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

4.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeyleri Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?” sorusu araştırmanın onuncu alt problemini oluşturmaktadır. Problemin çözümüne ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 15. Üniversite Öğrencilerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Türk Dünyası Coğrafyası Farkındalık Düzeylerine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Gruplar	356,710	3	118,903	1,884	,131	
Grup İçi	50245,290	796	63,122			
Toplam	50602,000	799				

Analiz sonuçları, öğrencilerin Türk dünyası coğrafyası farkındalık puanları arasında sınıf düzeyleri bakımından anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır [$F_{(3-796)} = 1,884$, $p > .05$]. Başka bir ifade öğrencilerin Türk dünyası coğrafyası farkındalık puanları sınıf düzeyine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Bu bulgu üniversite eğitiminin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin herhangi bir farkındalık oluşturmadığını göstermektedir.

4.11. Onbirinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeyleri Alan (Sosyal Bilimler, Fen Bilimleri, Türkçe-Matematik) Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?” sorusu araştırmanın onbirinci alt problemini oluşturmaktadır. Problemin çözümüne ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 16. Üniversite Öğrencilerinin Alan (Sosyal Bilimler, Fen Bilimleri, Türkçe-Matematik) Değişkenine Göre Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Gruplar Arası	1230,858	2	615,429	9,935	.002	1-2
Grup İçi	49371,142	797	61,946			3-2
Toplam	50602,000	799				

(1) Sosyal Bilimler (2) Türkçe - Matematik (3) Fen Bilimleri

Üniversite öğrencilerinin alan değişkenine göre Türk dünyası coğrafyasına yönelik farkındalık puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [$F_{(2-797)} = 9,935$, $p < 05$]. Diğer bir ifade ile öğrencilerin farkındalık puanları okudukları alana bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Farkındalık puanların hangi alanlara göre farklılık gösterdiğini bulmak amacıyla scheffe testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre Sosyal Bilimler alanında ($\bar{X} = 9,3354$) öğrenim gören öğrenciler, Fen Bilimleri alanında ($\bar{X} = 7,7598$) ve Türkçe- Matematik alanında ($\bar{X} = 6,4635$) öğrenim gören öğrencilere göre daha farkında olduğu belirlenmiştir.

4.12. Onikinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeyleri Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?” sorusu araştırmanın onikinci alt problemini oluşturmaktadır. Problemin çözümüne ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 17. Üniversite Öğrencilerinin Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerine Ait ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Gruplar Arası	194,744	4	48,686			
Grup İçi	50302,409	793	63,433	,768	,547	-
Toplam	50497,153	797				

Tabloda verilen analiz sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin Türk dünyası coğrafyası farkındalığı düzeyleri mezun olunan lise değişkenine göre anlamlı bir fark göstermemektedir [$F_{(4-793)}=,768$, $p>05$]. Başka bir ifade ile üniversite öğrencilerinin Türk dünyası farkındalığı düzeyleri mezun olunan lise türüne göre değişmemektedir.

4.13. Onüçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Tutum Puanları Nedir?” sorusu araştırmanın onüçüncü alt problemini oluşturmaktadır. Problemin çözümüne ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 18.Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Tutum Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

	Maddeler	$\bar{X}$
1	Türk Dünyası coğrafyasına karşı ilgim vardır.	2,59
2	Türk Dünyası coğrafyası ile ilgili yazılan eserleri takip ederim.	1,90
3	Türk Dünyası coğrafyası ile ilgili yazılı basın ve medyada çıkan haberler dikkatimi çeker.	2,70
4	Türk Dünyası ile ilgili düzenlenen seminer yada konferanslara katılırım.	1,93
5	Fırsatım olsa Türk Dünyası coğrafyasını gezmek isterim.	3,90
6	Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin yeni bilgiler öğrenmek beni mutlu eder.	3,40
7	Elime bir atlas geçtiğinde Türklerin yaşadığı coğrafyaları incelerim.	2,63
8	Türk Dünyası coğrafyası ile ilgili bir seçmeli ders olsa almak isterim.	2,79
9	Türk Dünyası coğrafyası ile ilgili hazırlanmış belgeselleri ilgi ile izlerim.	2,97
Tutumlar Ortalaması		2,76

Üniversite öğrencilerinin tutum ölçeğindeki maddelere verdiği cevapların ortalamalarına bakıldığında en yüksek ortalamaya sahip 5. Madde ($\bar{X}=3,8988$) olduğu ortaya çıkmaktadır. 6. Maddenin ortalama puanı ($\bar{X}=3,4000$) 9. Maddenin ortalama puanı ($\bar{X}=2,9725$) diğer yüksek puanlı maddeler arasındadır. En düşük

ortalama puana ($\bar{X} = 1,9050$) sahip 2. Madde olduğu ortaya çıkmaktadır. 4. Maddenin ortalama puanı ($\bar{X} = 1,9363$)'dür.

Tabloda verilen bilgilere göre öğrenciler Türk Dünyası Coğrafyasını gezmek istiyor ancak Türk Dünyasına yönelik konferans ve sempozyumları takip etmiyor. Türk Dünyası Coğrafyası ile ilişkili yazılı belgeleri yeteri kadar okumadığı şeklinde yorumlanabilir.

4.14. Ondördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Tutum Puanları ile Farkındalık Puanları Arasında İlişki Var mıdır?” sorusu araştırmanın ondördüncü alt problemini oluşturmaktadır. Problemin çözümüne ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 19. Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Tutum Ve Farkındalık Düzeylerine Ait Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Analizi Sonuçları

	Farkındalık düzeyi	Tutum puanları
Farkındalık düzeyi	1	,135**

Tabloya göre üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına yönelik tutum puanları ile farkındalık puanları arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,135$, $p<01$). Buna göre üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına yönelik tutum puanları arttıkça Türk Dünyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇLAR, TARTIŞMALAR ve ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

- Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına yönelik hazırlanan soruların yer aldığı farkındalık anketine verilen cevapların analizine bakıldığında üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyası farkındalık düzeylerinin çok düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Farkındalık anketinde yer alan Balkanlarda yaşayan Türk nüfusu ile ilgili soruya üniversite öğrencilerinin sadece beşte biri doğru cevap verebildiği görülmüştür. Irakta yaşayan Türk nüfusu ile ilgili soruya üniversite öğrencilerinin sadece % 27'si doğru cevap verebilmiştir. Üniversite öğrencilerinin Balkanlarda yaşayan Türkler ile ilgili farkındalık düzeylerinin çok düşük olması ilgili ders kitaplarında Balkanlarda yaşayan Türkler ile ilgili bilgilere yeteri kadar yer verilmediğine bağlanabilir. Sezer (2011) tarafından yapılan çalışmada 2005 yılında yapılan değişikle uygulanmaya başlanan Coğrafya öğretim programında Türk Dünyasına ilişkin bilgiler Türk kültürünün dünyadaki izlerine ilişkin verilen bilgilerle sınırlı kaldığı ve günümüzde Türklerin hangi coğrafyada, neden orada yaşıyor olduklarının cevabı veya açıklaması yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç yukarıdaki iddiayı destekler niteliktedir. Türkiye'nin sınırları dışındaki tek kara parçası olan caber kalesi ile ilgili soruya üniversite öğrencilerin sadece % 31.5'i doğru cevap verebilmiştir. Bu konuda üniversite öğrencilerinin farkındalık düzeylerinin çok düşük olması ilgili ders kitaplarında yeterince işlenmediği ile ilgili olabilir. Sezer (2011) tarafından yapılan çalışmada incelenen Coğrafya ders kitaplarında Suriye sınırları içerisindeki Türk toprağı olan Caber kalesinden hiç bahsedilmediği sonucu ilgili soruya ilişkin iddiayı destekler mahiyettedir. Türk Dünyası Coğrafyasının edebi eserlerinden olan Yenisey yazıtları ile ilgili soruya yönelik üniversite öğrencilerinin farkındalık düzeyleri diğer sorular ile karşılaştırıldığında yüksek olduğu sonucuna ulaşılmasına rağmen farkındalık düzeyi çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Arıcı (2010) tarafından yapılan “Türk Dünyası ve Türkçe eğitimi” adlı çalışmada ilköğretim Türkçe eğitimi ve öğretiminde Türk dünyasına ait edebi eserlere yeteri kadar verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç yenisey yazıtları ile ilgili sorunun farkındalık düzeyinin çok düşük olmasının ilgili ders kitaplarında konuya yeteri kadar yer verilmediği iddiasını doğrular niteliktedir.

- Anketlerin uygulandığı dönemde Kırım ve Süleyman Şah ile ilgili çıkan medyada çıkan haberler Kırım konusundaki farkındalığı yükseltirken Süleyman Şah ile ilgili farkındalığa etkisi olmadığı görülmüştür.
- Üniversite öğrencilerinin Balkan Coğrafyasında yaşayan Türkler hakkında farkındalık düzeyleri düşük olduğu ortaya çıkmıştır.
- Öğrenciler Gagavuz Türkleri hakkında farkındalığı olmasına karşın Gagavuz Türklerinin günümüzde hangi devlet içerisinde kaldığı bilgisi olmadığı görülmüştür.
- Öğretim programlarında sıkça yer verilen kitabeler ile ilgili farkındalık düzeyleri daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.
- Üniversite öğrencileri arasında en fazla bilinen Türk Cumhuriyeti Azerbaycan olmuştur. KKTC’nin Azerbaycan’dan sonra ikinci sırada olması dikkat çekicidir. En az bilinen Türk Cumhuriyeti Kırgızistan’dır.
- Özerk Türk Cumhuriyetleri arasında en fazla bilinen Doğu Türkistan olurken, en az bilinen ise Kabarday - Balkar özerk Türk Cumhuriyetidir.
- Öğrencilerin Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin yer aldığı bölümü doldururken ilk akla gelen cevapları arasındaki Türk Cumhuriyetleri Azerbaycan ve KKTC olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyasının sınırlarına ilişkin farkındalık düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin sadece % 2.5’i Türk Dünyasının sınırlarını doğru bir şekilde çizebilmiştir.
- Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyası farkındalık düzeyleri diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksektir. Fen Edebiyat fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin Türk Dünyası farkındalık düzeylerinin Eğitim ve Mühendislik fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerden daha düşük olması dikkat çekicidir. Farkındalık düzeyi en düşük fakülte İİBF’dir.

- Üniversite öğrencilerinin okudukları sınıf düzeyi ve okudukları lise türünün Türk Dünyası farkındalık düzeylerine herhangi bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Üniversite öğrencilerinin okudukları alanlara göre Sosyal Bilimler alanında okuyan öğrenciler Fen Bilimleri ve Türkçe- Matematik alanında okuyan öğrencilere göre farkındalık düzeyleri daha yüksektir. Ancak Fen Bilimleri alanında okuyan öğrencilerin Türkçe –Matematik alanında öğrenim gören öğrencilere göre farkındalık düzeylerinin yüksek olması dikkat çekicidir.
- Üniversitede öğrenim gören erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre Türk Dünyası farkındalık düzeyleri daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.
- Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası hakkında tutumları, öğrencilerin Türk Dünyasını gezmek istedikleri ancak Türk Dünyası ile ilgili hazırlanan konferans, sempozyum gibi bilimsel toplantılara katılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyasına yönelik tutumları arttıkça Türk dünyası farkındalık düzeyleri arttığı görülmüştür.

5.2. Öneriler

- Ortaokulda sosyal bilgiler ve lisede ülkeler coğrafyası kitaplarında Türk Dünyası coğrafyasının tamamına yer verilmelidir.
- Türk Dünyası Coğrafyası aynı adı taşıyan ayrı bir ders olarak ortaokul veya lisede okutulmalıdır.
- Ortaokul ve lisede Sosyal Bilgiler ve Coğrafya derslerinde harita kullanımını yaygınlaştırarak öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasının sınırlarına yönelik farkındalık düzeylerinin artırılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Alim, M. (2009). Coğrafya eğitimi öğrencilerinin Türk Dünyası algıları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 1303-5134
- Arıcı, F. (2011). Türk Dünyası ve Türkçe Eğitimi: 21. Yüzyılda Türk Dünyası Uluslararası Sempozyum Bildirileri. Ankara; Ekoavasya Yayınları
- Atalay, İ. (2013). Türk Dünyasının Coğrafyası, *Yeni Türkiye*, 166-198.
- Aydın, N. Z. (2012). Hazar enerji kaynakları ve siyaset. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 207-224.
- Bayram, H. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Türk Dünyası. *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Bulut, İ. (2012). Türkmenistan Bilgi Notu, Çem Genel Müdürlüğü. http://www.cem.gov.tr/erozyon/AnaSayfa/faaliyetlerimiz/dis_iliskiler/ikili_isbirligi/asya/orta_asya_kafkaslar.aspx?sflang=tr 20.04.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Canyurt, M. A., Forudi F. (1998). Hazar denizinde mersin balıkları avcılığı ve havyar üretimi sorunları üzerine bir araştırma. *Doğu Anadolu Bölgesi III. Su Ürünleri Sempozyumu*, Erzurum 12.03.2014 tarihinde <http://www.akuademi.net/> adresinden erişilmiştir.
- Caspian SeaRegion, U.S. Energy Information Administration. Washington DC. 15.05.2014 tarihinde <http://www.eia.gov/countries/regions-topics.cfm?fips=csr> adresinden erişilmiştir.
- Çam, S. (2013). TİKA ve Türk Dünyası: Eskimeyen vizyon, daimi işbirliği veya yardımlaşmada Türk modeli, *Yeni Türkiye*, 792-799.
- Doğanay, H. (1995). Cumhuriyetin 70. yılında Türk Dünyası'nın siyasi sınırları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 1. 132-154
- Doğanay, H. (2002) Coğrafya Öğretim Yöntemleri (5.Baskı). Erzurum: Aktif Yayınevi.

Dönmez, Y. (1987). *Türk Dünyasının Beşeri ve İktisadi Coğrafyası* (2.Baskı). İstanbul: Coğrafya Bölümü Yayınları.

Economic Policy and Cotton in Uzbekistan. (2012). *United States Department of Agriculture*. Washington DC: US:A Report from the Economic Research Service.

Efegil, E. (200).Washington'un Hazar Havzası Politikası ve Türkiye. *Avrasya Dosyası (ABD özel sayısı)*, 6 (2), 187-202

Erkin, T. , Osmanov, E. (2013). Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasındaki ticari ve ekonomik ilişkiler, *Yeni Türkiye*, 1178-1189.

İlhan, S. (1993). *Türkiye'nin ve Türk Dünyasının Jeopolitiği*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.

İşcan, İ. H. (2004). Uluslararası ilişkilerde klasik jeopolitik teoriler ve çağdaş yansımaları, *Uluslararası İlişkiler*,1 (2), 47-79.

Kafesoğlu, İ. (2000). *Türk Milli Kültürü*, (20.Baskı). İstanbul: Ötüken Yayınevi.

Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri* (11. Baskı). Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.

Karaçalı, H. (2012). 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısı, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kaseinov, D. (2013). 20. yılında uluslararası Türk Kültür Teşkilatı (TÜRKSOY) *Yeni Türkiye*, 789-791.

Konca M. A. (2012). Özbekistan Ülke Raporu. 04.03.2014 tarihinde <http://www.kobishowroom.com> adresinden erişilmiştir.

Kydryali, D. (2013). Ortak Tarih Bilincine Doğru, *Yeni Türkiye*, 302-304.

Laçiner, S. (2006). Hazar Enerji Kaynakları ve Enerji-Siyaset İlişkisi. *OAKA* 1(1), 36-66

MacDonald, S. (2012). Economic Policy and Cotton in Uzbekistan, United States Department of Agriculture. 21.04.2014 tarihinde ers.usda.gov adresinden erişilmiştir.

Mammadov, A. (2013). Azerbaycan dış politikasında enerji faktörü, *Akademik Bakış Dergisi*, 35, 1-15

- MEB. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programları (4,5,6,7)*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Nalçacı A. (2007). İlköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler programındaki coğrafya konularının genel amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 12 (18), 245-262
- Neuman, W. L. (2013). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar, 2.Cilt. (6.Baskı)*. Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.
- Özbay, F. (2013). Hazar denizinde güvenlik ikilemi ve silahlanma yarışı, *Hazar Raporu*. 04, 6-19
- Özdağ, M. (2001). *Türkiye ve Türk Dünyası Jeopolitiği Üzerine*. Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları.
- Özdamar, K. (1999). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi I(2. Baskı)*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özey, R. (2004). *Dünya ve Türkiye Ölçeğinde Siyasi Coğrafya (3.Baskı)*. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Özey, R. (2009). *Dünya Platformunda Türk Dünyası Coğrafyası (6. Baskı)*. İstanbul: Aktif Yayınları.
- Özey, R. (2013). Türk Dünyası Coğrafyası, *Yeni Türkiye*, 53 , 144-165.
- Öztürk, C. (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Cemil Öztürk (Ed.). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinler Arası Bir Bakış (s.1-31). Ankara: Pegem Akademi
- Polat, H. (2008). 1950’den Günümüze Lise Türk Dili ve Edebiyatı müfredatlarında Türk Dünyası Edebiyatına verilen yerin incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Saray, M. (1995). *Atatürk ve Türk Dünyası*. Ankara: Türk Tarihi Kurumu Basımevi.
- Sekin, S. &Özel, A. (2002). Türkiye’de ülkeler coğrafyası çalışmalarının tarihi gelişimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 6, 37-52
- Sezer, A. (2011). Cumhuriyet dönemi ortaöğretim coğrafya derslerinde Türk Dünyası Coğrafyasının öğretimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*,16 (29), 341-373.

Sezer, A. , Topal, E. ve Deniz M. (2014, baskıda). Türkiye’de ortaokul sosyal bilgiler dersi ve dengi programlarında Kıbrıs. *Kıbrıs Türk Kültür Araştırma Sonuçları Sempozyumu*, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, KKTC.

Somuncuoğlu, A. (2001). Geçiş Döneminde Kazakistan Ekonomisi. *Avrasya Dosyası, Kazakistan-Kırgızistan Özel Sayısı*, 7 (4), 29-49.

Tatlılıoğlu, D. (1999). Türkmenistan'da Sosyo-Ekonomik Yapı Ve Dînî Hayat. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:3, Sayı. 1

Tebliğler Dergisi, S. 2487.Nisan, ss.531–568

Uçar, F. (2007). *Dış Türkler*. Ankara: Fark Yayınları.

Ulusoy, K. (2009). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Türk Dünyası ve Türk Cumhuriyetlerine yönelik tutum ve düşünceleri. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 26, 357-377.

Uslu, K.,Öngel, V. ve Sözen İ. (2011). Türkiye Aral Gölü havzasındaki su kaynaklarının Orta Asya ülkelerinin sürdürebilir büyümelerine etkisi. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 30 (1), 141-162.

Ünal, F. ve Özmen C. (2012) 1998 ile 2005 4-7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programları ve Ders Kitaplarında Yer Alan Türk Dünyası Konularının Karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (9), 445-459

Vambery, A. (1993). *Bir Sahte Dervişin Orta Asya Gezisi*(Çev. A. S. Abdül) İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Yalçınkaya, G. (2011). Afyonkarahisar’da Keçecilik, *Turkish Studies*, 6 (1), 1931-1939.

Yıldırım, T. (2006). Türkiye’de İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Tarih Derslerinin Muhteva yönünden Karşılaştırılması, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

Yıldız, D. (2013). AB’nin Rusya’ya Bağımlılığı Azalır Mı?.14.04.2014 tarihinde http://topraksuenerji.org/Russia_is_the_EU_s_Energy_Dependence_is_reduced_or_REPORT.pdf adresinden erişilmiştir.

Yiğit, A. (1996). Türk Ülkeleri ve Türklerin Yaşadıkları Bölgelerin Coğrafyası. Elazığ: Tisav

Yiğit, A. (2013).Yeryüzünde Türk nüfusunun dağılışı ve miktarı sorunu, *Yeni Türkiye*,53, 199-223.

EKLER

EK-1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın katılımcı,

Bu anket formu Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapılmakta olan ve üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin belirlenmesi başlığını taşıyan bir tez çalışmasına veri toplamak amacı ile hazırlanmıştır. Anket formunun birinci bölümünde genel anlamda size ait kişisel bilgiler sorulmuştur. Burada sizi doğrudan tanımlayacak isim veya okul numarası gibi bilgileri yazmamanız önemle rica olunur. İkinci bölümde Türk Dünyası coğrafyasının sınırlarını ve bağımsız Türk Cumhuriyetlerine ait tanımlayıcı bazı bilgiler sorulmuştur. Üçüncü bölümünde ise Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin bilgilerin yer aldığı doğru yanlış testi şeklinde düzenlemiş bir ölçek yer almaktadır. Bu ölçekte yer alan ifadelerin bir kısmı doğru bir kısmı ise yanlıştır. Çalışma hiçbir şekilde bilginizi ölçmeye yönelik olmadığı gibi verdiğiniz cevaplardan dolayı size not verilmeyecektir. Bu yüzden kaygılanmanıza gerek yoktur. Ölçekte bulunan sorulara samimi cevaplar verilmesi araştırma güvenilirliği açısından çok önemlidir. Vereceğiniz bilgiler sadece araştırma amacıyla kullanılacaktır. Elde edilen veriler üçüncü şahıslar ile paylaşılmayacaktır. Tez çalışmasında yardımcı olduğunuz için şimdiden teşekkür ederim.

Erhan TOPAL
Uşak Üniversitesi
Sosyal Bilgiler Eğitimi

BÖLÜM I: KİŞİSEL BİLGİLER

1-Cinsiyetiniz: Kız () Erkek ()

2-Okuduğunuz Fakülte ve Bölüm:

Eğitim Fakültesi	Mühendislik Fakültesi	İktisadi ve İdari Bil. Fak.
Sosyal Bilgiler ()	Makine ()	İktisat ()
Türkçe ()	Tekstil ()	Kamu yönetimi ()
Fen Bilgisi ()	Kimya ()	İşletme ()
Matematik ()	Maden ()	Maliye ()
Reh. Psiko. ve Dan. ()	İnşaat ()	Ekonometri ()
Sınıf Öğret. ()	Malz.Bil.Ve Nan.Tek.()	
Fen Edebiyat Fakültesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	İletişim Fakültesi
Coğrafya ()	Seramik ()	Halkla İliş. Ve Rek. ()
Tarih ()	İslami İlimler Fakültesi	Radyo, Tele. ve Sinema ()
Türk Dili ve Edb. ()	Din Kült. Ahlak Bil. ()	Spor Bil. Fakültesi ()
Çağdaş Türk Leh. ve Edb. ()	Ziraat ve Doğa Bil.Fak.()	
Matematik ()		
Sanat Tarihi ()		
Mol. Biyo. ve Gen. ()		
Sosyoloji ()		

3-Sınıf Düzeyiniz: 1.sınıf () -2.sınıf () -3.sınıf () -4.sınıf () -5.sınıf ()

4-Mezun Olduğunuz Lise:

-Düz Lise () -Anadolu Lisesi () -Anadolu Öğretmen Lisesi ()

-Meslek Lisesi () -Güzel Sanatlar Lisesi () -Fen Lisesi ()

Diğer () Lütfen yazınız.....

5-Ailenizin Yaşadığı Yer : İl () -İlçe () -Kasaba () - Köy ()

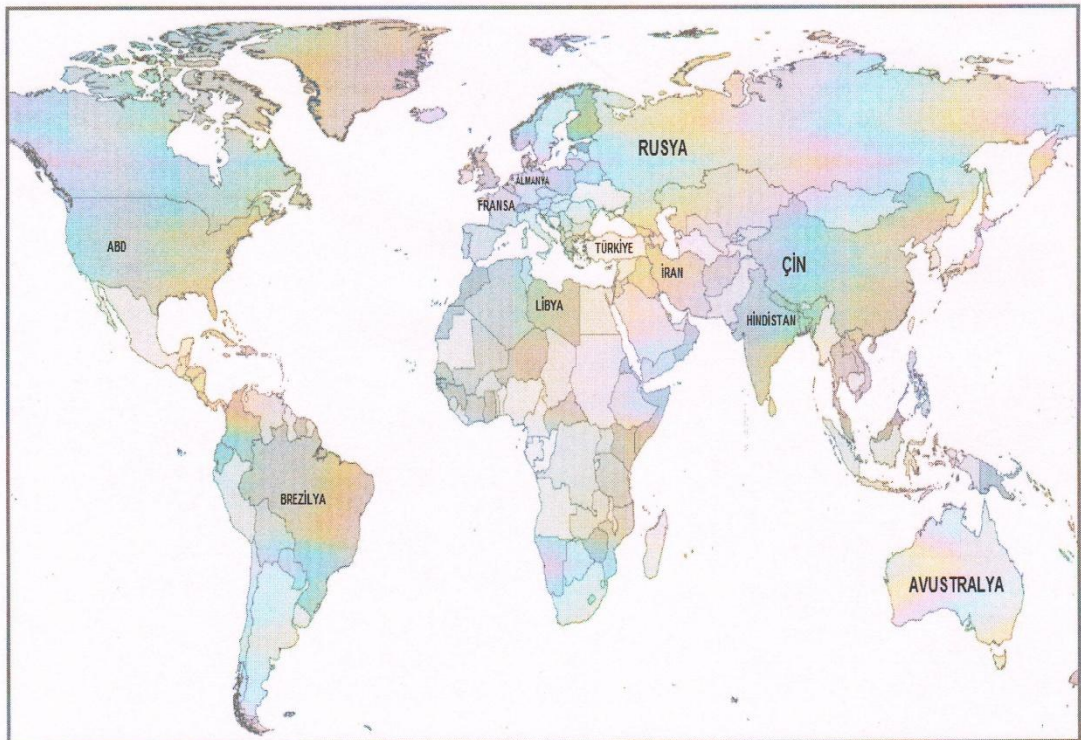
6-Harita kullanma sıklığınız : () Hiç - () Nadiren - () Genellikle - () Daima

7-Kitap okuma sıklığınız: () Hiç - () Nadiren - () Genellikle - () Daima

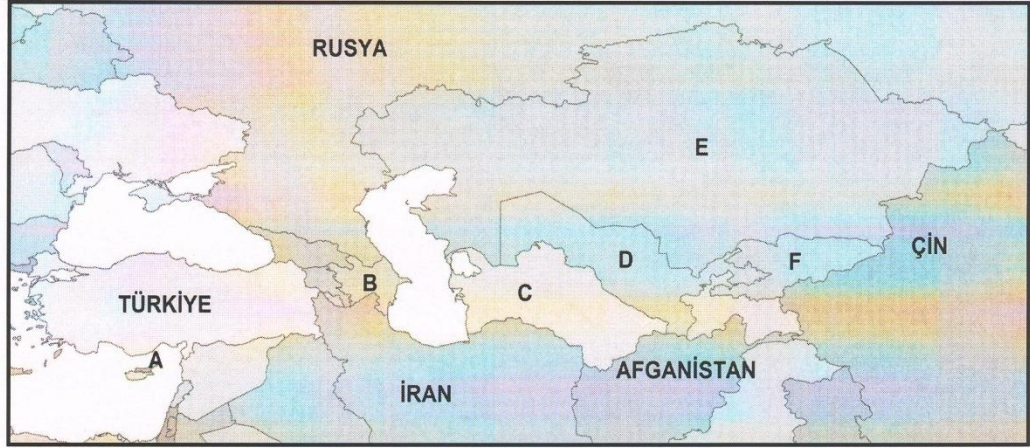
BÖLÜM II:

AÇIKLAMA: Dünya üzerinde Türklerin uzun zamandan bu yana yoğun olarak yaşadığı bölgelerin tamamı bir bütün olarak **Türk Dünyası Coğrafyası** olarak tanımlanır. Bu genel coğrafya içerisinde Türkler, Bağımsız ülkelerde, Özerk cumhuriyetlerde veya Başka milletlere ait ülkeler içerisinde yaşamaktadırlar. Bu açıklamayı dikkate alarak aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

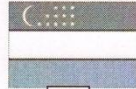
1. Aşağıdaki harita üzerinde “Türk Dünyası Coğrafyasının” sınırlarını, en batısını, en doğusunu, en kuzeyini ve en güneyini belirtecek şekilde daire içine alarak gösteriniz. En kuzey, güney, doğu ve batı uç noktalarını (X) işaretleyiniz. Daireyi çizmeye başladığınız noktayı (F) işaretleyiniz

2. Aşağıdaki haritada Türkiye dışındaki Bağımsız Türk cumhuriyetlerinin yerleri harflerle (A-B-C-D-E-F) kodlanarak gösterilmiştir. Haritanın altında ise Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin bayrakları rakamlarla (1-2-3-4-5-6) kodlanarak verilmiştir. Sizden, bu bilgileri kullanarak aşağıdaki tablo 1'i ilk sütunundaki yönergelere uygun olarak doldurmanız istenmektedir. **Bilmediğiniz alanları boş bırakabilirsiniz.**

1

2

3

4

5

6

Tablo 1: Bağımsız Türk Cumhuriyetlerine Ait Bazı Özellikler

Ülkenin Adı						
Başkenti						
Başkent dışında bir şehir						
Haritadaki Kodu						
Bayrak Kodu						

3. Aşağıda boş bırakılan alana Türklerin yoğun olarak yaşadığı **ÖZERK(Yarı Bağımsız)** cumhuriyetlerden isimlerini hatırladıklarınızı yazınız. Hiç birini hatırlamıyorsanız soruyu geçiniz.

1		8	
2		9	
3		10	
4		11	
5		12	
6		13	
7		14	

BÖLÜM III

TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASINA İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ		Hiç	Çok Az	Orta	Oldukça	Çok Fazla
Aşağıdaki her bir ifadeyi okuyarak katılma derecenizi karşısındaki uygun boşluğa (X) işaretleyiniz.						
1	Türk Dünyası coğrafyasına karşı ilgim vardır.					
2	Türk Dünyası coğrafyası ile ilgili yazılan eserleri takip ederim.					
3	Türk Dünyası coğrafyası ile ilgili yazılı basın ve medyada çıkan haberler dikkatimi çeker.					
4	Türk Dünyası ile ilgili düzenlenen seminer yada konferanslara katılırım.					
5	Fırsatım olsa Türk Dünyası coğrafyasını gezmek isterim.					
6	Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin yeni bilgiler öğrenmek beni mutlu eder.					
7	Elime bir atlas geçtiğinde Türklerin yaşadığı coğrafyaları incelerim.					
8	Türk Dünyası coğrafyası ile ilgili bir seçmeli ders olsa almak isterim.					
9	Türk Dünyası coğrafyası ile ilgili hazırlanmış belgeselleri ilgi ile izlerim.					

BÖLÜM IV

TÜRK DÜNYASINA İLİŞKİN FARKINDALIK ÖLÇEĞİ		Doğru	Yanlış	Bilmiyorum
Aşağıda Türk Dünyası Coğrafyasının farklı özelliklerini anlatan cümleler yer almaktadır. Bu cümlelerde yer alan bilginin doğru olduğunu düşünüyorsanız DOĞRU sütununu, yanlış olduğunu düşünüyorsanız YANLIŞ sütununu, Cümlede anlatılan bilgiyi daha önce hiç duymamış iseniz yada doğru veya yanlış olduğu hakkında bilginiz yok ise BİLMİYORUM sütununu (X) işaretleyiniz.				
1	Hazar denizinin batısındaki Türk Dünyası coğrafyası Doğu ve Batı Türkistan olmak üzere ikiye ayrılır.			
2	Karabağ, Gürcistan işgali altında bulunan Azerbaycan'a bağlı bir Türk bölgesidir.			
3	Türkiye'nin başka ülke sınırları içindeki toprağı olan Süleyman Şah Türbesi Irak'tadır.			
4	Türkiye'nin Bağımsız/Özerk Türk Cumhuriyetleri ile kara sınırı yoktur.			
5	Türk Dünyası Coğrafyasının Asya'daki önemli parçası olan Doğu Türkistan Çin sınırları içerisindedir.			
6	Türk Dünyasının birçok önemli bilim insanının yetiştiği Semerkant ve Buhara şehirleri bugün Türkmenistan sınırları içerisindedir.			
7	Rusya tarafından yönetilen bir araştırma merkezi olan Baykonur Uzay Üssü, Kırgızistan toprakları içerisinde yer alır.			
8	Türk tarihinde önemli bir dönüm noktası olan Talas savaşının yapıldığı coğrafya bu gün Çin sınırları içerisindedir.			
9	Göktürk alfabesi ile yazılmış Yenisey yazıtları günümüzde Moğolistan sınırları içerisinde yer alır.			
10	Ünlü Türk bilgini Uluğ Bey'in kurmuş olduğu rasathane Özbekistan'da bulunmaktadır.			
11	Türk Dünyasının ünlü fikir adamlarından biri olan Mehmet Emin Resulzade Azerbaycan coğrafyasında yaşamıştır.			
12	Türk Dünyasının büyük düşünürü Ahmet Yesevi adını taşıyan Ahmet Yesevi Üniversitesi Özbekistan'dadır.			
13	"Dilde, İşte, Fikirde Birlik" görüşünü benimseyen İsmail Gaspiralı Kırım Coğrafyasında yaşamıştır.			
14	Türk Dünyasının tanınmış aydın ve yazarı Cengiz Aytmatov Özbekistan'da doğmuştur.			
15	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin en önemli ihtiyaçlarından biri olan içme, sulama ve kullanma suyu ihtiyacı Anamur çayının sularının deniz altından adaya boru hattı ile taşınarak karşılanmaktadır.			
16	Gagavuz Türklerinin çoğunluğunun yaşadığı Gagavuz Yeri Özek Cumhuriyeti Moldova sınırları içerisindedir.			
17	Suriye'de Türk nüfusu yoğun olarak Humus, Halep ve Lazkiye şehirlerinde yaşamaktadır.			
18	Balkanlarda Türk nüfusunun en fazla bulunduğu ülke Yunanistan'dır.			
19	Bulgaristan'da Türklerin yoğun olarak yaşadığı yerler Deliorman, Kırcaali ve Dobruca bölgesidir.			

TÜRK DÜNYASINA İLİŞKİN FARKINDALIK ÖLÇEĞİ		Doğru	Yanlış	Bilmiyorum
Aşağıda Türk Dünyası Coğrafyasının farklı özelliklerini anlatan cümleler yer almaktadır. Bu cümlelerde yer alan bilginin doğru olduğunu düşünüyorsanız DOĞRU sütununu, yanlış olduğunu düşünüyorsanız YANLIŞ sütununu, Cümlede anlatılan bilgiyi daha önce hiç duymamış iseniz yada doğru veya yanlış olduğu hakkında bilginiz yok ise BİLMİYORUM sütununu (X) işaretleyiniz.				
20	Irak'ta Türklerin yoğun yaşadığı yerlerden bir tanesi Üsküp'tür.			
21	Batı Trakya'da Türklerin yoğun yaşadığı şehirlerden biri Gümülçine'dir.			
22	Osmanlı dönemi Türk mimarisinin en önemli örneklerinden biri olan Mostar köprüsü bugün Sırbistan sınırları içindedir.			
23	İran'da Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölge Güney Azerbaycan olarak adlandırılmaktadır.			
24	Afganistan'ın kuzey kesimindeki nüfusun önemli bir kısmını Türkler oluşturmaktadır.			
25	Rusya sınırları içerisinde 10 milyona yakın Türk yaşamaktadır.			
26	2013 yılı Türk Dünyası kültür başkenti Eskişehir'dir.			
27	2014 Mart ayında yapılan halk oylaması ile Rusya'ya bağlanmayı kabul eden Kırım Özerk Cumhuriyeti nüfusunun % 12-15'ini Türklerin oluşturmaktadır.			
28	Türk kökenli ve Türk dili konuşan Türk devletleri ve halklarının birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlamak ve Türk dili konuşan devlet ve halkların kültür ve sanatının korunması amacı ile TÜRKSOY kurulmuştur.			
29	1992 yılında Türk Cumhuriyetlerinin kendi sosyal yapısını üretmesi ve teknik alt yapı konusunda eksiklerinin giderilmesi amacıyla kurulan teşkilatın adı TİKA'dır.			
30	Karakum çölü Türkmenistan coğrafyasının yaklaşık %80'ini oluşturur.			
31	Taklamakan çölü Doğu Türkistan'ın önemli yüzey şekillerinden biridir.			
32	Orta Asya'nın en geniş ve verimli vadisi olan Fergana vadisi Türkmenistan coğrafyasında yer alır.			
33	Tanrı Dağları Özbekistan ile Türkmenistan arasında sınır oluşturur.			
34	Kazakistan'ın güney batısı, Türkmenistan ve Özbekistan'ın Kuzey batısındaki geniş düzlüklerin adı Turan Ovasıdır.			
35	Tarım Havzası olarak adlandırılan yer Doğu Türkistan'dadır.			
36	Altay Dağları Türk Dünyası Coğrafyasının Asya'daki Güney sınırını oluşturur.			
37	Türkmenistan coğrafyasında su kaynaklarının fazla olması ve yeryüzü şekillerinin engebeli olması ülkenin hidroelektrik santralleri kurmasına müsaade etmektedir.			
38	Türk Dünyası coğrafyasının önemli göllerinden olan Issık Göl Kazakistan'dadır.			
39	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin en önemli sıradağları Beşparmak dağlarıdır.			
40	Türk Dünyası coğrafyasının önemli göllerinden olan Balkaş gölü Kazakistan'dadır.			
41	Aral gölüne dökülen Siriderya ve Amuderya nehirlerinin ortası Maver-ünnehir olarak adlandırılır.			
42	Aral gölü, Sovyetler Birliği döneminde uygulanan yanlış tarım politikaları nedeniyle, geçen yüzyılın başlarındaki su miktarının yaklaşık %90'ın kaybetmiştir.			
43	Pamir Dağları Türk Dünyası coğrafyasının önemli dağlarından birisidir.			
44	Türkiye'de çeşitli iklimler görülürken Türk Dünyası coğrafyasının diğer kesimlerinde tektip iklim hakimdir.			
45	Bağımsız Türk Cumhuriyetleri içinde Türkiye'den sonra nüfusu en fazla olan ülke Türkmenistan'dır.			
46	Türkiye dahil bağımsız Türk cumhuriyetleri içerisinde Pamuk üretimi en fazla olan ülke Özbekistan'dır.			
47	Karakul koyunu Türkmenistan coğrafyasında yetiştirilen önemli ekonomik gelir kaynaklarından.			
48	Bağımsız Türk Cumhuriyetleri içerisinde Petrol rezervi en fazla olan ülke Azerbaycan'dır.			
49	Bağımsız Türk Cumhuriyetleri içerisinde doğal gaz rezervi en fazla olan ülke Özbekistan'dır.			
50	2013 yılı itibarı ile Türkiye ve Bağımsız Türk Cumhuriyetleri arasında ticaret hacminin (İthalat ve İhracat toplamı) en yüksek olduğu ülke Türkmenistan'dır.			

EK-2

T.C.
UŞAK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 70178236.044- **U86**
Konu : Anket Uygulama İzni

25./03/2014

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

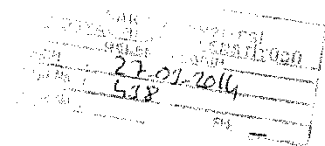
İlgi : 18.03.2014 tarih ve 191 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda bahsi geçen Enstitünüz öğrencisi Erhan TOPAL'ın "Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin belirlenmesi" konulu araştırma için Üniversitemiz öğrencilerine ölçeklerin uygulanması talebiniz Rektörlüğümüzce uygun bulunmuştur.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Sayın DALKIRAN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

İlgiliye tebliği
27.03.2014

A